



ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+



ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуухун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

Уважаемые работники печати, средств массовой информации, ветераны отрасли!

От имени руководства Республики Саха (Якутия) и от себя лично сердечно поздравляю Вас с Днем российской печати!

Этот замечательный праздник объединяет людей многих профессий - журналистов, издателей, полиграфистов, всех, благодаря кому выходят в свет и доходят до читателей газеты и журналы. Его справедливо считают своим и работники телевидения, радио, интернет-изданий. Все вместе своим трудом Вы создаёте многоплановую информационную картину повседневной жизни, раскрываете знаменательные, яркие, а также малоизвестные страницы её истории, способствуете продвижению позитивного имиджа республики.

Ваша работа востребована и очень ответственна. Ведь во многих своих публикациях Вы не только описываете события и факты, но и занимаете принципиальную гражданскую позицию. Я всегда слежу за публикациями в средствах массовой информации и считаю, что они являются одним из объективных инструментов оценки нашей работы.

С быстрым развитием средств связи и коммуникации Ваша роль, влияние на современное общество возрастают. Оперативность работы с информацией, неравнодушие, глубина суждений - этого сегодня ждут от Вас слушатели, зрители и читатели. И среди журналистов Якутии немало таких, кто отвечает этим высоким требованиям. Об этом говорит множество высоких наград и побед на престижных национальных конкурсах.

Особые слова благодарности - ветеранам якутской журналистики. Средства массовой информации сегодня кардинально изменились, но, по-прежнему, фундаментом работы работников отрасли остаются заложённые Вами традиции.

Дорогие друзья! В день вашего профессионального праздника позвольте поблагодарить Вас за плодотворное сотрудничество, объективное освещение событий, происходящих в республике.

Желаю Вам и Вашим близким крепкого здоровья, благополучия, неиссякаемого оптимизма, удачи и успехов в реализации намеченных планов!

Глава Республики Саха (Якутия) Айсен НИКОЛАЕВ.

- Саҥа Дьыл бырааһынньыгар -

Бэлэх туттубут



Саҥа сылы көрсө биһиги уһууһааһыгар күн солбуһа бөлөхтөр аайы кырачааннар Моруос оҕоньору ырыа-хоһоон, үгкүү-битии, көрдөөх ооньуу бэлэмнээн көрсүтлэр, бэлэх ылан үрдүлэр-көттүлэр. Быйыл оҕолорбут бэлэби Моруос оҕоньор эрэ буолбакка, хаһан эрэ урут дьыссаакка сылдыбыт, билигин эбээ-эһээ буолбут оҕолор эмиэ биэриэхтэрин сөбүн сөбө-махтайа биллилэр.

Барааһынньыкка бэлэмнээн маскарад кэтии, киэргэнини буолаары аҕай турдагына биһиэхэ уп-улахан тутуурдаах дьон киирэн кэллилэр уонна: "Эһиэхэ бадаарак аҕаллыбыт", - диэн соһуччу үөрүү кымын сахтылар.

Чугас сыллар оҕолорбутун сиэптэринэн киэргэммит саала-бытыгар киридибит. Оскуола дириэктэрин үөрэх чааһыгар солбуһааччы Наталья Петровна Обулова бэрт эргэх тэрээһини быта сылдыаларын кэпсээтэ. Ол курдук, Күндээдэбит оскуолатын 35 сыл ынараа өттүгэр бүтэрибит оҕолор үбүлүйдэрин үтүө дьыаланан бэлиэти сыллыаллар эбит. Бастаан балаһан ыйыгар оскуолаҕа

оҕолорго анаан кулер туруорбуттар, оттон оскуоланы 1983 сыллаахха бүтэрбит выпускниктар өрөспүүбүлүкэтээби Үтүө дьыала хамсааһыныгар кыттыһан биригэ үөрэммит 7 оҕолорун дьонугар биир-биэс харчыта суох муус ылан, тизийэн киллэрэн биэрбиттэр. Дьэ, уонна Саҥа дьыл бастакы улахан бэлэбин - сухой бассейны, мозаика көбүөрү, улахан конструкторы - биһиэхэ сүгэн-көтөбөн кэлбиттэр.

Оҕолор, үлэһиттэр бэртээхэй кэһинии туттарбыт Наталья Обулахованан, Надежда Саввинованан, Антонида Кураеванан, Вера Иванованан сирэйдээн, 1973 сыллаахха билии боруогун аан бастаан атыллаан, "А"-тан саҕалаан ааҕарга, "1"-тэн тэптэн суоттуурга үөрэнэн күн бүгүн араас идэлээх үлэһит, ытыктанар дьон буолан ололор 1983 сыллаах оскуолабыт выпускниктарыгар барҕа махтал-бытын тиэрлэбит. Үтүө санаабыт үөрүүнү үксэтэ, саргыны салайа турдун диэн баҕа санаабытын этэбит.

Венера СТЕПАНОВА,
Күндээдэ с.

- Олохтоох салайыныы -

2019 сыллааҕы улуус бүддьүөтэ син-биир социальной хайысхалаах

2018 сыл ахсынньы 21 күнүгэр 3-с ынырыылаах улуус Сүбэтин сыллааҕы бүтэник сиэссийэтигэр дыкуутааттар 2019 сыллааҕы уонна 2021 сылга диэри кэмнэ улуус бүддьүөтүн көрөн биэргэттилэр.

- "Бүддьүөт көрдөрүүлэрэ үчүгэйдэр, - диир улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл Сергей Евсеев. - 2018 сыллааҕы бүддьүөт кээмэйэ 4 млрд. солк. табыста. "АЛРОСА" АК дивиденднэ бэлиитикэ уларытыһынан сибээстээн, бу хампааньна 1%-наах аахсыһынан дивидендэ улууска сылга иккитэ кэлэр буолла. Ол курдук 2018 сыллааҕы бүддьүөтү профициттээх, ол эбэтэр 300 мөл. солк. ордук дохуоттаах буолааха өрөспүүбүлүкэттэн кэлэр үп кыччыахтаах. Ол иһин кэлэр сылларга ити профицит суох буолуохтаах. 2018 сылга улуус бүддьүөтүн дэпсситин 300 мөл. солк. үрдэттибит. Онон кэлэр сылга эрдэттэн былааннаан бу харчыны сыл бүтүөрү диэри туттуохтаахпыт. "Алмаастаах провинция" бары 8 улуустара манньк балаһаннаахтаахтар.

2019 сыллааҕы улуус бүддьүөтэ 4,3 млрд. солк. буолара былааннаан. Бастакы ааҕынан 3,8 млрд. солк. кэриҥэ сууммалаах бүддьүөт ылылынна. Онтон сыл устата бары управлениелар, департаменнар уонна тэрилтэлэр үлэлээн, улууспут бүддьүөтүн 4,3 млрд. солк. тиэрдиэхтээхпит. Мэлдьи буоларын курдук, улуус

бүддьүөтүн сүрүн чааһын - 60%-нын үөрэх эйгэтэ ылар. Ол иһингэр хамнас үрдэһинэ, үөрэх тэрилтэлэрин эбийиэктэрин көрөн-истэн үлэлэтии, оҕолору аһылыгынан хааччыйыы у.д.а. кириэрлэр.

2018 сылга биир улахан бэлиэ түгэнинэн "АЛРОСА" АК-ны кытта Сөбүлэһии түһэрсиитэ буолла. Ол быһытынан улууска улахан хампааньнаттан сылга 324 мөл. солк. кэлиэхтээх. Тохсунньу-га үбү-харчыны тырыы боппу-руостара быһаарыллыахтаахтар.

2019 сылга улуус ыһтан кэлбит социальной хайысхалаах бэлиитикэтин салгыы тутуһабыт. 2018 сылга тыа сиригэр тыыл бэ-тэрээннэрин уонна 1-кы группа-лаах инбэлииттэр дьыэлэрин өрө-мүөнүгэр эбэтэр толору хааччы-лыны киллэрэргэ 20 мөл. солк. көрбүппүт. Бу сүрдээх туһалааһын көрдөрдө, барыта 112 дьыэ өрө-мүөннээнэ. Ити хайысханы сал-гыахпыт. Сүрүн сорукупут - "Бас-тын муниципальной быраактыка" бырагыраамаҕа киирсэн, тыа си-ригэр дьыэни өрөмүөннэһингэ федеральной уонна өрөспүүбү-лүкэ өттүттэн үбүлүдүлүгүр үлэ-лэтии. Инникитин көмө кэлэ-бинэ, элбэх дьыэ өрөмүөннэниэ этэ. Тыа сиригэр ололор дьонго судаарыстыба бырагыраамата ба-рытыгар тэҥнэ үлэлиэхтээх диэн туруорсабыт. Онон улууспуттар бырагыраама 2019 сылга эмиэ салгыы үлэлиэбэ. 2018 сылга үүт туттарытыгар киилэтигэр 5 солк. улуустан эбии төлөбүр олох-тообуппун. Ити эмиэ көдүүстээх

буолла. Онон эмиэ салгыахпыт.

Биһиги улууспут төһө даҕаны бырамысылланнай диэбиттэрин иһин, улуус олохтоохторун сүрүн дьарыгынан тыа хаһаайыстыбата буолар. Былырын тыа хаһаайы-стыбатыгар улуус бүддьүөттүтэн 100 мөл. солк. аһаамыт буолла-рына, быйыл эмиэ онтон итэбэһэ суох үбү көрүөхтээхпит.

Чуолаан сири кытта үлэбэ СӨ Ил Дархана эмиэ улахан болҕом-тотун ууран, саҥа хайысханы ылынна. Ньурба мелиоративнай систиэмэ саамай сайдыбыт улуу-һунан буолар. Билигин 3 нүөлсү-тэр систиэмэ уонна 4 куурдар мелиоративнай систиэмэлэр үлэ-лии тураллар. Малдыаҕарга "Та-лангда", Марха унуор нэһилиэк-тэргэ "Төрүт" уонна "Сага" нүөл-сүтэр мелиоративнай систиэмэ-лэри чөлүгэр түһэрдэхпитинэ, ин-никитин сүөһү аһылыгын бэлэм-нэһингэ улахан кыһалбары көрсүө суохтаахпыт. Сир оноруу-тугар былырын өрөспүүбүлүкэ-ни кытта үлэлэһэн, бааһыналары сөргүтэн 520 гаа кэриҥэ сир хо-рутуллан диискэлэммитэ. Бу хай-ысханан үлэ салгыы барыаба.

2019 сыл Саха сирин үрдүнэн Сомоҕолоһуу сылынан, Ньурба-быт улууспут Киһи хапытаалын сайыннарыы сылынан биллэри-линнэ. Ньурба улууһа өрөспүүбү-лүкэ биир бастын улууһа буола-рын туһугар, улууспут бары олох-тоохторо биригэ үлэлиэхтээхпит.

Улуус дьаһалтатын
пресс-сулууспата.

- Тыа хаһаайыстыбата -

Хангалас хотонугар



туллан бардагына, киилэ үүттэн 8 солк. тутан хаалыахтаахтар. Бу үлэһиттэргэ хамнас быһытынан барыахтаах. Ууларын икки күн-гэ биридэ бодобуос сир анны-наабы скважина уутан аҕалан улахан иһиккэ кутар. Онтон үлэ-һиттэр күкүр устун сылдьан син-һыгэ шланганан сүүрдэн сүөһү-лэрин уулаталар.

- Дьокуускайтан хорууда ылыллан кэлиэхтээх, оччоҕо уулатарга судургу буолуоҕа, - диир Сардана Владимировна. - Нэһилиэккэ сүөһүлээх ыаллар син элбэхтэр эрээри, сорохтор сүөһүлэрин уулатар кыһалба сы-тырхайан сүөһүлэрин көбүрэт-тилэр. Туойдаах диэн улахан күөлбүт уута уолаан бүттэ. Дэри-бинэ иһингэр Ынахсыт диэн кыра күөл эрэ баар, сүөһүлэр онно уулууллар этэ. Ол уута уолаан отой суох буолла. Сүөһүлээх дьонго

хотонноругар бодобуоһунан ууну кутарга сыанатын 30 солк. олох-туулларыгар көрдөһөн, улуус са-лалтатыгар уонна тыа хаһаайы-стыбатын департаменныгар сай-аапка түһэрбиһит. Манна үлэ-лэһэ сылдыабыт.

Сүөһү ииттиэн баҕалаах ыал-лар эмиэ бааллар. Улуустааҕы "Ынах сүөһү кэскилэ" бырагы-рааманан биир эдэр ыал Дьаар-хантан уонна Маартан 4 уулаах бургунаһы ылла. Өссө Антонов-каттан эмиэ ылыахтаахтар. Усу-лубуойатын быһытынан, бу та-баарынай кирэдьиити 3 сылынан уулаах тунгуйунан төннөрүөх-тээхтэр.

Биһиги сүрүн сыалбыт - кэ-лэр сылга үүһүтүт собуотун үлэ-лэтии. Сайын үлэлээбэтэбэ. Урут собуокка турбут оборудованиени барытын "Байар" кэпэрэтиип илдьэ барыта. Үүт соботуопка-тыгар Дьаарханга баар "Вилмар" кэпэрэтиипи кытта үлэлээргэ былааннабытыт. "Артыал" кэпэ-рэтиип аукцион нөҥүө оборудо-ваниени син хомуйсан барытын кэриэтэ буллубут. Соробуун атыылаһан, соробуун арендаҕа ылан. Арай пастеризаторбыт суох, ону быһаарыахпыттан наа-да. Оччоҕо собуоппутун урукку курдук үлэлэтиэ этибит. Олох-тоох дьаһалта эмиэ харчы көрдө-бүнэ, собуоту тилиннэрэр кыах-таахпыт.

Геннадий АНТОНОВ.

Соторутааҕыта, сыл түмүктэ-нээри турдагына, улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын департаменн салайааччыта Егор Филиппов-тын Хорула уонна Хангалас хо-тонноругар сылдыбыһпыт.

Хангаласка 100 миэстэлээх хотон тутуутугар улуустан 2 мөл. 250 тыһ. солк. аһаамыта. Онно эбии олохтоох дьаһалта ирээттэ-һэн үбүлэһиитинэн 200 тыһ. солк. көрүлүбүтэ. Хотон карма-һа мас, эркинэ - иһинэн хапта-һын уонна таһынан профлиис эпсиэйдээх полистирол. Алтын-һыга бүтэрэн, сэтинни саҥа-тыгар үлэбэ киллэрбиттэр. 58 сүөһү киирэн турар. 20 ынах, хас да бургунас, итиэннэ субайдар бааллар. Тымныыбатын диэн хо-тону соробуун быыстаан сабан ту-раллар.

Хангалас нэһилиэгин тыа ха-һаайыстыбатын исписэлиһэ уонна "Артыал" т/х потребитель-скэй кэпэрэтиип бэрэссэдээтэлэ Сардана Григорьева кэпсири-һэн, кэпэрэтиипкэ сылгылаах уонна ынахтаах 48 ыал киирэн сылдыар. Кэпэрэтиип хотонугар турар сүөһүлэртэн 18-һа - олох-тоох агро-оскуола киэннэрэ, уоннааҕыта чааһынай ыаллар сүөһүлэрэ. Манна 3 киһи үлэ-диир. Ыанньыксыттар Мария Баишева уонна Ангелина Докто-рова, тас үлэһит - Андрей Кли-мов. Билигин 4 ынах ыанар.

Дьон сүөһүтүн көрөллөрүн иһин улахан сүөһүтүн ыйга тө-лөбүр - 800 солк., кыра сүөһүгэ - 500 солк. Ону таһынан дьон отто-рун биэрэллэр, улахан сүөһүгэ - 2 туюнна, кыра сүөһүгэ - балтараа туюннаҕа диэри. Үүт ыанан ту-

– Обращение главы МР “Нюрбинский район” РС(Я) –



Сегодняшнее обращение носит стратегический характер. Мы должны понимать, что правильное определение приоритетов, поступков и правильное принятие решений определяют дальнейшую судьбу нашего района. Сегодня, постигая достигнутые показатели и успехи в тех или иных областях, нам необходимо закрепить наши начинания и совершить решительные действия для дальнейшего развития.

В уходящем году мы вместе с вами с честью прошли через сложные испытания, которые представляли собой загрязнение нашей реки Вилюй и аварийные ситуации, возникшие в сельскохозяйственной отрасли. В процессе преодоления этих сложностей нам удалось сохранить единство и проявить сплоченность, которые в результате помогли достичь устойчивость и стабильность в районе. 20 декабря 2018 года в городе Мирном Сергей Сергеевич Иванов попросил прощения у населения за ситуацию с загрязнением реки Вилюй.

Стабильность - это фундамент, но не гарантия дальнейшего развития. При наличии существующего потенциала нашего района, у нас есть ясная цель и реальная возможность достичь высоких показателей развития.

В 2018 году мы применили механизмы поддержки наших жителей в различных отраслях. Некоторые меры поддержки сегодня можно назвать по праву впервые начатыми в масштабах нашей республики.

Это есть субсидии на улучшение жилищных условий наших ветеранов тыла, это есть и средства которые направлены на увеличение закупочной стоимости молока, это есть и софинансирование инвестиционных проектов администраций муниципальных образований в области сельского хозяйства, предоставление субсидий муниципальных образований в замен субсидий из республиканского бюджета на комплексное развитие муниципальных образований, которые предусматривались нашим поселением из республиканского бюджета.

Уходящий 2018 год стал для нас годом возможностей. Мы решали принципиальные вопросы, положительный исход которых во многом определял дальнейшую судьбу нашего района. Благодаря слаженным и грамотным действиям, мы подписали с АК “АЛРОСА” договор о сотрудничестве в области социально экономического развития Нюрбинского района, во многом представляющий собой исторический момент. Благодаря этому обстоятельству, я думаю и надеюсь, что Нюрбинский район на все последующие годы сможет заключать договора подобного типа с АК “АЛРОСА”. Для определения приоритетных направлений развития нам нужны четкие ориентиры, для этих целей мы завершаем разработку стратегии социально - экономического развития Нюрбинского района до 2032 года.

При поддержке нашего правительства и руководства нашей Республики в 2019 году за счет республиканских и федеральных средств будут строиться: наш долгожданный объект - Нюрбинский драматический театр со общей стоимостью 287 млн. руб., детский сад на

Уважаемые жители Нюрбинского района! Уважаемые коллеги-главы, депутаты, руководители, общественники!

280 мест в г. Нюрба стоимостью 306 млн. руб. и спортивный комплекс в с. Антоновка стоимостью 126 млн. руб., а также объекты по линии добрых дел - это детский сад в с. Кангаласс, спортивный зал в с. Кюндяда, 4-квартирный дом для молодых специалистов и многофункциональный центр в с. Сайылык, школа-сад в с.Едей на 25 и 10 мест.

Начиная с 2020 года мы ставим вопросы строительства объектов ФОК с плавательным бассейном в г. Нюрба и стадиона на 3000 мест с закрытым легкоатлетическим манежем в г. Нюрба, с 2021 года - второй очереди больничного комплекса. Значение этих объектов для нашего района огромное.

В уходящем 2018 году мы предусмотрели значительные средства на развитие сельского хозяйства. В 2019 году мы закрепим и продолжим развитие кормопроизводства и достигнем показателя в 400 гектаров вспаханных земель, построим дополнительно более 16 км изгородей, используем 100 гектаров земель под зерновые культуры, 150 гектаров под многолетние травы.

Учитывая положительную динамику в развитии сельского хозяйства, мы сохраним субсидию на молоко в размере 5 рублей на литр и обеспечим софинансирование проектов инвестиционного характера в области сельского хозяйства. Направим работу на развитие мелиорации и племенного хозяйства.

Продолжим целенаправленную работу по созданию потребительских кооперативов и строительство коровников, где централизованно будет содержаться крупный рогатый скот всего населения. Практический опыт этого года в населенных пунктах Кангаласс, Хорула и Акана доказал востребованность данного мероприятия и показывает положительный отзыв от населения что, конечно же, необходимо поддержать на районном уровне.

В системе образования мы начали строительство объектов образования в с.с. Кюндяда, Маар, Дикимдя, Чаппанда, Чукар. Наличие соответствующей базы даст предпосылки для получения образования на высоком уровне. В 2019 году мы обеспечим ввод детских садов в с.с. Кюндяда, и Дикимдя. В с.с. Чукар и Чаппанда, где строятся объекты школа - сад на 100 и 50 мест, поскольку объекты являются капиталоемкими, нам необходимо обеспечить готовность объектов в следующем году на 60 % с планом на ввод объектов в 2020 году. К тому же, в 2019 году мы уделим особое внимание развитию летнего отдыха детей, создадим предпосылки создания и укрепления материально технической базы летнего отдыха детей.

Я в своих выступлениях не раз заявлял, что формула успеха - это образование. Если все наши надежды и планы строятся на то, что в перспективе мы должны воспитать человека конкурентоспособного на международном уровне, мы впервые очередь должны обратить пристальное внимание на качество образования наших детей. Залог качественного образования - залог нашего успеха.

Сегодня, в реалиях современного устройства, главным локомотивом и ядром развития нашего общего образования должен являться наш Нюрбинский технический лицей, который занимает на сегодня 2 место по рейтингу среди всех других общеобразовательных учреждений нашей Республики.

Преподавательский состав, материально - техническая база данного лица должны отвечать и равняться передовым образовательным учреждениям нашей страны.

В следующем году мы продолжим работы по капитальным ремонтам объектов образования, в то же время будем вкладывать средства только тем населенным пунктам, где в среднесрочной перспективе отсутствуют планы по строительству объектов образования.

Сфера образования должна отвечать темпам развития науки и технологий, ввиду этого, будут изучены вопросы создания технопарков и центров цифрового образования детей.

Для принятия данного решения у нас есть все предпосылки. Благодаря усилиям, предпринятым нами в 2018 году, в следующем году мы обеспечим высокоскоростным интернетом все населенные пункты нашего района. Точками подключения высокоскоростного интернета являются образовательные учреждения в каждом населенном пункте. Мы сегодня уже подключили три населенных пункта, расположенные вне федеральной трассы “Вилюй” - это с.с. Сюля, Дикимдя и Хатынг-Сысы.

Масштаб данного мероприятия впечатляет, только в 2019 году нам необходимо будет проложить свыше 200 км оптоволоконной линии внутри района. Сегодня, несмотря ни на какие препятствия, мы должны предпринять все возможные действия для освоения IT-отрасли. Своевременное внедрение данных технологий позволит полностью компенсировать географические особенности нашего района, где основным фактором является труднодоступность с транспортной точки зрения.

В системе здравоохранения, невзирая на определенные полномочия, относящиеся к республиканским, мы предпримем меры по созданию в Мархинском и Малыкайском кустах специализированных лабораторий, где наши жители без выезда в районный центр смогут сдать самые необходимые анализы. Примем участие в укреплении материально - технической базы участковых больниц, где самым востребованным является наличие автомобилей скорой помощи в с. Антоновка и с. Малыкай. Жизнь одного человека не может стоить одной машины, в этой связи, руководство района, учитывая низкую обеспеченность системы здравоохранения материально - технической базой готово оказать содействие в решении этих вопросов. В связи с этим, мы совместно с министерством здравоохранения Республики наметили проведение выездной коллегии министерства в Нюрбинском районе в первом квартале 2019 года, где обсудим все наши насущные вопросы, в том числе поставим вопрос строительства объектов здравоохранения - это фельдшерско - акушерские пункты в с.с. Хаты, Дикимдя, Олей, Акана, офис общеврачебной практики в с. Сайылык, психоневрологический диспансер в г. Нюрба, вторая очередь больничного комплекса.

Не менее важной стратегической задачей, стоящей перед нами, является поддержка предпринимательства, деловой инициативы. Для этого нам необходимо предоставить бизнесу все условия для реализации намеченных проектов.

При этом устоявшаяся система субсидирования, возмещения части затрат для малого бизнеса является не совсем эффективным методом. Сегодня мы должны обеспечить наших предпринимателей инструментом развития, с помощью которого они могли бы реализовать те или иные проекты, проявив при этом всю ответственность и разделив ее вместе с нами.

Сегодня нашему району жизненно необходимо развитие производства строительных материа-

лов - щебня, пенополистирола, шлакоблоков, сваи, окон и т.п., нужны серьезные инвестиции в развитие речного грузового транспорта, производство товаров, работ и услуг.

В следующем году мы рассмотрим возможность выделения из местного бюджета средств на полное покрытие процентов по выданным банковским кредитам предпринимателям и юридическим лицам на развитие, производство товаров, работ и услуг.

Данный механизм позволит вовлечь именно тех людей, которые нацелены на результат, осознают всю ответственность и важность реализации проекта. Сегодня мы готовы на равных партнерских условиях сотрудничать с предпринимателями.

Вопросы экологии и экологической безопасности будут для нас первоочередной задачей. Последние события по загрязнению реки Вилюй и превышение бромидов в реке Марха, вынудили нас к уверенным и решительным действиям. В районе уже разработана программа “Чистая Вода”, наличие которой предоставит нам возможность привлечения республиканских средств на проектирование, строительство и содержание водочистных сооружений. Сегодня у нас катастрофически не хватает времени на принятие решений. Разработка подземных источников, установка и наладка водочистных сооружений требуют от нас концентрации и пристального внимания к существующей проблеме. Вода - это источник жизни для нас всех, соответственно в следующем году мы должны в основном решить вопросы питьевой воды.

Благодаря национальному проекту “Экология” с федерального бюджета предусмотрены средства на рекультивацию существующего полигона твердых коммунальных отходов в местности “Ньюккан” на 2021 год в объеме 762 млн. руб. Вопрос потенциальной экологической угрозы с данного полигона ставился не одни десятилетия. Для решения данного вопроса с нашей стороны нужны четкие действия по разработке обосновывающих документов. От исхода нашей работы будет зависеть и возможность реализации данного проекта. Сегодня у нас нет морального права провалить мероприятия по разработке документов.

В результате проведенной работы мы наконец подошли к финишной черте по строительству и эксплуатации очистного сооружения с канализационной сетью в г. Нюрба. С 2019 года начнется практическая реализация данного проекта на основе концессионного соглашения. За один год нам необходимо успеть завершить проектные работы и работы по поставке необходимого оборудования, прокладки коллекторных сетей и к 2020 году ввести объект и тем самым решить вопрос жидких бытовых отходов, который на сегодня является вопросом номер один в г. Нюрба.

Современные условия требуют от нас применения всех возможных механизмов для реализации поставленных задач. Сегодня можно с уверенностью сказать, что мы освоили практическое применение механизмов концессионного соглашения и проектов муниципального частного партнерства. В этом направлении у нас ведется плановая работа - в этом году подписали концессионное соглашение по капитальному ремонту межмуниципальной автодороги Хатынг - Сысы - Сайылык с общей протяженностью 52 км. и стоимостью в 126 млн. рублей. В следующем году мы рассмотрим

возможности применения данного механизма уже по другим направлениям.

В 2018 году мы смогли решить вопросы асфальтирования, по которым у нас на протяжении 5 лет работы были приостановлены. Я уверен, что с 2019 года мы заложим системность в данной работе и в нашем городе ежегодно будут проводиться работы по асфальтированию улиц города в объеме не менее 2 км в год.

Начиная с 2019 года нам предстоит возможность ощутить на себе результаты огромного труда наших специалистов, которые с 2016 года в администрации города Нюрба провели работы по включению ветхих и аварийных домов в федеральную программу. Количество квартир подлежащих переселению составляет более 700 единиц. Это колоссальный объем, способный изменить облик нашего города до неузнаваемости. В этой связи, с нашей стороны программа переселения потребует подготовительных работ, которые мы должны провести уже в течении первого и второго квартала следующего года.

Все эти запланированные проекты, которые будут реализовываться со следующего года, требуют, конечно же, профессионального подхода. Сегодня у нас стоит острый вопрос кадрового обеспечения. Сложившаяся за последние годы тенденция отрицательно сказывается на наличии соответствующих кадров. Все мы должны понимать, что цитата “Кадры решают все, все на своих местах” для нашего района является жизненно важной. Учитывая сложившуюся обстановку, сегодня у района, к сожалению, нет времени и средств на подготовку кадров со студенческой скамьи, а нам нужны профессионалы своей отрасли “здесь и сейчас”. В этой связи мною принято решение с 2019 года направить на профессиональную подготовку и стажировку в лучшие учебные заведения нашей страны 20 - ти молодых специалистов с разных отраслей, которые должны составить кадровый резерв нашего района и команду, способную решать сверхсложные задачи. Также в 2019 году мы утвердим программу подготовки кадрового потенциала, который заложит системность в подготовке кадров в последующие годы.

В плане социального обеспечения мы планируем расширить практику субсидирования отдельных категорий граждан на благоустройство и ремонт своих домов в населенных пунктах. Наши ветераны и те, кто не способен по медицинским заключениям обеспечить себе благоустройство и проведение ремонта жилых домов, должны принимать меры поддержки от района.

В 2019 году мы изучим и рассмотрим возможность снижения стоимости проезда в общественном транспорте с прицепом на то, что к 2021 году стоимость проезда в городском автобусе должна составлять 5 рублей. При имеющихся объемах у нас есть реальная возможность добиться данного результата. Применение данного механизма позволит нашим гражданам в значительной мере сэкономить из своего семейного бюджета.

Уважаемые нюрбинцы! Поставленные задачи на 2019 год являются выполнимыми и возможными. Для достижения результата нам необходимы единство и сплоченность. К намеченной цели рука об руку и плечом к плечу должны идти все вместе, главы поселений, депутаты, руководители и все жители нашего района. От наших действий зависит дальнейшее развитие нашего района.

В преддверии наступающего года объявляю следующий 2019 год в Нюрбинском районе Годом развития человеческого капитала!

Всех с Новым 2019 годом!
А.М. ИННОКЕНТЬЕВ,
глава администрации
МР “Нюрбинский район РС(Я)”.
27 декабря 2018 г.

ПРОГРАММА ТЕЛЕПЕРЕДАЧ

Понедельник, 14 января

ПЕРВЫЙ
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости 09.15 Сегодня 14 января. День
начинается 09.55 Модный приговор 09.55
Жить здорово! 10.15, 12.15, 17.00, 18.25
Время покажет 16+ 15.15 Давлай, поженкися! 16+
17.05, 03.30 Мужское/Женское 16+ 18.00
Вечерние новости 18.50, 02.20, 03.05 На
самом деле 16+ 19.50 Путь говорят 16+ 21.00
Время 21.30 Т/с "Султан моего сердца" 16+
23.25 Самые. Самые 16+ 00.20 Т/с
"Секретарша" 16+ 04.20 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ
05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00,
14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном
12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Мест-
ное время 11.40, 03.20 Судьба человека с бо-
рисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60
Минут 12+ 14.40 Т/с "Тайны гостики Кирсано-
вой" 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой
эфир 16+ 21.00 Т/с "Круговорот" 12+ 01.20
Т/с "Только о любви" 12+

НВК САХА
06.00 - Кипты 12+ 06.30 - Чаплин-чэбдик бую-
луохел 6+ 06.45 - Готовим вкусно и полезно
12+ 07.00 - Новый день 6+ 09.00 - Саха Си-
рэ 12+ 09.15 - Горда, женщины 12+ 10.15 - Те-
рритория звезд 12+ 10.45 - Доклад аьно 12+
11.00 - Живой звук 12+ (на якут.) 11.45 - Быть
документ выкапает тымарда 6+ 12.15 - Колы-
белька 0+ (на якут.) 12.30 - Саха Сирэ-
Якутия 12+ 14.00 - Телеэриал 12+ 15.00 - Те-
рритория звезд 12+ 15.00 - Лектория 12+ 16.45 - О
Саргэз 12+ 16.00 - Ол всэй дууһи 6+ (на якут.)
17.15 - Тер-
ритория звезд 12+ 17.15 - Территория звезд
12+ 18.00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.) 18.00 - Саха
Сирэ 12+ 18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.)
19.00 - "Якутия 24" 12+ 19.15 - Вечерний эфир
6+ 20.30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 20.45 -
Телеэриал 12+ 21.30 - Ол всэй дууһи 6+ (на
якут.) 22.15 - Хранители времени 12+ (на
якут.) 22.45 - Саха Сирэ-Якутия 12+

ПЯТЫЙ
04.00, 08.00, 12.00, 16.00, 09.45 Известия
04.20, 04.40, 05.20, 06.00, 07.00, 13.20,
14.10, 15.05, 16.00, 16.55, 02.50, 03.35,
19.25 Т/с "Дельта" 16+ 08.25, 09.15, 10.10,
11.00 Т/с "Убойная сила" 16+ 17.50, 18.40,
02.50, 03.35 Т/с "Дельта" 16+ 17.50, 18.35,
19.20, 20.10, 21.25 Т/с "Слепа" 16+ 22.15 Т/с
"Свои" 16+ 23.00 Известия. Итоговый выпуск
23.25, 00.20, 01.15, 02.00 Т/с "Жених" 16+

КУЛЬТУРА
05.30, 06.00, 06.30, 09.00, 14.00, 18.30,
22.45 Новости культуры 05.35 Пешком... 0+
06.05, 19.05 Правила жизни 0+ 06.35 Т/с "Сиг-
та и Рыва" 0+ 07.20 Д/ф "01.55 Т/с "Энштейн"
07.40 Т/с "Правда в мире" 0+ 07.55 Т/с "01.55 Т/с
"Энштейн" 12+ 09.15 Наблюдатель 0+ 10.10 Д/ф
"00 40 XX ВЕК. "Старый Новый год. Встреча
друзей" 0+ 11.25, 17.45, 23.45 Валест факта
0+ 12.05, 23.05 Д/ф "Форма. Пешком" 0+
13.15 Д/ф "Ролан Пети. Между прошлым... 100 лет бу-
ду" 0+ 14.40 Хелла и овы. Спектакль (катон)
0+ 17.15 Камерная музыка 0+ 18.45 Главная
роль 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+
19.45 Т/с "Цивилизация" 12+ 20.45 Сати. Не-
сущущая классика... 0+ 21.25 Те, с которыми я...
Георгий Рерберг 0+ 00.30 Цвет времени. Ми-
хил Врубель 0+

КАРУСЕЛЬ
Понедельник, 14 января 04.35 Лентяво 04.35
"Ранние птицы", "Пупли и пузырки" 07.00
С добрым утром, малыши! 0+ 08.10 Плас-
класс 0+ 07.40 М/с "Монички" 0+ 07.30 Плас-
класс 0+ 08.15 М/с "Поезд динозавров" 0+
09.20 Аватаре рисовали! 0+ 09.50 М/ф "Ну,
погоди!" 0+ 10.35 М/с "Монкарт" 0+ 11.00
М/с "Смешарики". Пин-код. 6+ 19.15 М/с
"Машинки". Машинки и летающие звери! 0+
14.00 Навигатор. Новости 0+ 14.00 Навига-
тор. Новости 0+ 14.10 М/с "Бэби Луни Понз"
0+ 15.10 М/с "Свинка Пелпа" 0+ 16.05 М/с
"Мир Винкс" 6+ 16.30 М/с "Консуни. Чудеса
каждый день" 0+ 16.45 М/с "Полми
Покет" 0+ 17.10 М/с "Маленькое королевство"
Бена и Хоми! 0+ 18.00 М/с "Роботар Поли и
его друзья" 0+ 19.00 М/с "Ми-Ми-Мишки" 0+
20.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 20.45 М/с
"Три кот" 0+ 22.05 М/с "Черепашки-ниндзя"
6+ 22.50 М/с "Ниндзяго" 6+ 00.00 М/с "Энри
Бердс - сердитые птички" 6+ 01.05 М/с
"Викинг Винк" 6+ 02.05 М/с "Пожарный Сэм" 0+
03.20 М/с "Ангел Бэби" 0+

Вторник, 15 января

ПЕРВЫЙ
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости 09.15 Сегодня 15 января. День
начинается 09.55 Модный приговор 09.55
Жить здорово! 10.15, 12.15, 17.00, 18.25
Время покажет 16+ 15.15 Давлай, поженкися! 16+
17.05, 03.30 Мужское/Женское 16+ 18.00
Вечерние новости 18.50, 02.20, 03.05 На
самом деле 16+ 19.50 Путь говорят 16+ 21.00
Время 21.30 Т/с "Султан моего сердца" 16+
23.25 Самые. Самые 16+ 00.20 Т/с
"Секретарша" 16+ 04.20 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ
05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00,
14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном
12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Мест-
ное время 11.40, 03.20 Судьба человека с бо-
рисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60
Минут 12+ 14.40 Т/с "Тайны гостики Кирсано-
вой" 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой
эфир 16+ 21.00 Т/с "Круговорот" 12+ 01.20
Т/с "Только о любви" 12+

НВК САХА
06.00 - Кипты 12+ 06.30 - Чаплин-чэбдик бую-
луохел 6+ 06.45 - Готовим вкусно и полезно
12+ 07.00 - Новый день 6+ 09.00 - Саха Си-
рэ 12+ 09.15 - Горда, женщины 12+ 10.15 - Те-
рритория звезд 12+ 10.45 - Доклад аьно 12+
11.00 - Живой звук 12+ (на якут.) 11.45 - Быть
документ выкапает тымарда 6+ 12.15 - Колы-
белька 0+ (на якут.) 12.30 - Саха Сирэ-
Якутия 12+ 14.00 - Телеэриал 12+ 15.00 - Те-
рритория звезд 12+ 15.00 - Лектория 12+ 16.45 - О
Саргэз 12+ 16.00 - Ол всэй дууһи 6+ (на якут.)
17.15 - Тер-
ритория звезд 12+ 17.15 - Территория звезд
12+ 18.00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.) 18.00 - Саха
Сирэ 12+ 18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.)
19.00 - "Якутия 24" 12+ 19.15 - Вечерний эфир
6+ 20.30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 20.45 -
Телеэриал 12+ 21.30 - Ол всэй дууһи 6+ (на
якут.) 22.15 - Хранители времени 12+ (на
якут.) 22.45 - Саха Сирэ-Якутия 12+

ПЯТЫЙ
04.00, 08.00, 12.00, 16.00, 09.45 Известия
04.20, 04.40, 05.20, 06.00, 07.00, 13.20,
14.10, 15.05, 16.00, 16.55, 02.50, 03.35,
19.25 Т/с "Дельта" 16+ 08.25, 09.15, 10.10,
11.00 Т/с "Убойная сила" 16+ 17.50, 18.40,
02.50, 03.35 Т/с "Дельта" 16+ 17.50, 18.35,
19.20, 20.10, 21.25 Т/с "Слепа" 16+ 22.15 Т/с
"Свои" 16+ 23.00 Известия. Итоговый выпуск
23.25, 00.20, 01.15, 02.00 Т/с "Жених" 16+

КУЛЬТУРА
05.30, 06.00, 06.30, 09.00, 14.00, 18.30,
22.45 Новости культуры 05.35 Пешком... 0+
06.05, 19.05 Правила жизни 0+ 06.35 Т/с "Сиг-
та и Рыва" 0+ 07.20 Д/ф "01.55 Т/с "Энштейн"
07.40 Т/с "Правда в мире" 0+ 07.55 Т/с "01.55 Т/с
"Энштейн" 12+ 09.15 Наблюдатель 0+ 10.10 Д/ф
"00 40 XX ВЕК. "Старый Новый год. Встреча
друзей" 0+ 11.25, 17.45, 23.45 Валест факта
0+ 12.05, 23.05 Д/ф "Форма. Пешком" 0+
13.15 Д/ф "Ролан Пети. Между прошлым... 100 лет бу-
ду" 0+ 14.40 Хелла и овы. Спектакль (катон)
0+ 17.15 Камерная музыка 0+ 18.45 Главная
роль 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+
19.45 Т/с "Цивилизация" 12+ 20.45 Сати. Не-
сущущая классика... 0+ 21.25 Те, с которыми я...
Георгий Рерберг 0+ 00.30 Цвет времени. Ми-
хил Врубель 0+

КАРУСЕЛЬ
Понедельник, 14 января 04.35 Лентяво 04.35
"Ранние птицы", "Пупли и пузырки" 07.00
С добрым утром, малыши! 0+ 08.10 Плас-
класс 0+ 07.40 М/с "Монички" 0+ 07.30 Плас-
класс 0+ 08.15 М/с "Поезд динозавров" 0+
09.20 Аватаре рисовали! 0+ 09.50 М/ф "Ну,
погоди!" 0+ 10.35 М/с "Монкарт" 0+ 11.00
М/с "Смешарики". Пин-код. 6+ 19.15 М/с
"Машинки". Машинки и летающие звери! 0+
14.00 Навигатор. Новости 0+ 14.00 Навига-
тор. Новости 0+ 14.10 М/с "Бэби Луни Понз"
0+ 15.10 М/с "Свинка Пелпа" 0+ 16.05 М/с
"Мир Винкс" 6+ 16.30 М/с "Консуни. Чудеса
каждый день" 0+ 16.45 М/с "Полми
Покет" 0+ 17.10 М/с "Маленькое королевство"
Бена и Хоми! 0+ 18.00 М/с "Роботар Поли и
его друзья" 0+ 19.00 М/с "Ми-Ми-Мишки" 0+
20.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 20.45 М/с
"Три кот" 0+ 22.05 М/с "Черепашки-ниндзя"
6+ 22.50 М/с "Ниндзяго" 6+ 00.00 М/с "Энри
Бердс - сердитые птички" 6+ 01.05 М/с
"Викинг Винк" 6+ 02.05 М/с "Пожарный Сэм" 0+
03.20 М/с "Ангел Бэби" 0+

Среда, 16 января

ПЕРВЫЙ
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости 09.15 Сегодня 16 января. День на-
чинается 09.55 Модный приговор 09.55
Жить здорово! 10.15, 12.15, 17.00, 18.25
Время покажет 16+ 15.15 Давлай, поженкися! 16+
17.05, 03.30 Мужское/Женское 16+ 18.00
Вечерние новости 18.50, 02.20, 03.05 На
самом деле 16+ 19.50 Путь говорят 16+ 21.00
Время 21.30 Т/с "Султан моего сердца" 16+
23.25 Самые. Самые 16+ 00.20 Т/с
"Секретарша" 16+ 04.20 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ
05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00,
14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном
12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Мест-
ное время 11.40, 03.20 Судьба человека с бо-
рисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60
Минут 12+ 14.40 Т/с "Тайны гостики Кирсано-
вой" 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой
эфир 16+ 21.00 Т/с "Круговорот" 12+ 01.20
Т/с "Только о любви" 12+

НВК САХА
06.00 - Кипты 12+ 06.30 - Чаплин-чэбдик бую-
луохел 6+ 06.45 - Готовим вкусно и полезно
12+ 07.00 - Новый день 6+ 09.00 - Саха Си-
рэ 12+ 09.15 - Горда, женщины 12+ 10.15 - Те-
рритория звезд 12+ 10.45 - Доклад аьно 12+
11.00 - Живой звук 12+ (на якут.) 11.45 - Быть
документ выкапает тымарда 6+ 12.15 - Колы-
белька 0+ (на якут.) 12.30 - Саха Сирэ-
Якутия 12+ 14.00 - Телеэриал 12+ 15.00 - Те-
рритория звезд 12+ 15.00 - Лектория 12+ 16.45 - О
Саргэз 12+ 16.00 - Ол всэй дууһи 6+ (на якут.)
17.15 - Тер-
ритория звезд 12+ 17.15 - Территория звезд
12+ 18.00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.) 18.00 - Саха
Сирэ 12+ 18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.)
19.00 - "Якутия 24" 12+ 19.15 - Вечерний эфир
6+ 20.30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 20.45 -
Телеэриал 12+ 21.30 - Ол всэй дууһи 6+ (на
якут.) 22.15 - Хранители времени 12+ (на
якут.) 22.45 - Саха Сирэ-Якутия 12+

ПЯТЫЙ
04.00, 08.00, 12.00, 16.00, 09.45 Известия
04.20, 04.40, 05.20, 06.10, 07.05, 12.25,
13.20, 14.10, 15.05, 16.00, 16.55, 02.55,
03.40 Т/с "Дельта" 16+ 08.25, 09.20, 10.10,
11.05 Т/с "Убойная сила" 16+ 17.50, 18.35,
19.20, 20.10, 21.25 Т/с "Слепа" 16+ 22.15 Т/с
"Свои" 16+ 23.00 Известия. Итоговый выпуск
23.25, 00.20, 01.15, 02.00 Т/с "Жених" 16+

КУЛЬТУРА
09.00, 14.00, 18.30, 22.45 Новости культуры
09.15 Наблюдатель 0+ 10.10, 00.35 Х/ф
"Спасибо за нежелательного" 0+ 11.15 Д/ф
"Мировые чудеса" 0+ 11.05, 15.25 Мировые
чудеса 0+ 12.15 Искусственный отбор
0+ 13.00, 19.45 Т/с "Цивилизация" 12+ 14.10
Библиотечный сюжет 0+ 14.40 Сати. Несущущая
классика... 0+ 15.25, 01.35 Ренессанс: Герма-
ния пробуждается от глубокого сна 0+ 15.40
Х/ф "Черокед в проходе дворе" 12+ 16.40
Августовская программа Ирины Антонионо 0+
14.40 Бехла студия 0+ 15.40 Х/ф "Черокед в
проходе дворе" 12+ 16.50 Камерная
музыка. Квартет имени Давида Окстроза 0+
18.45 Главная роль 0+ 19.05 Правила жизни 0+
19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 20.45 Цвет
времени. Лесониа Пастернак 0+ 21.00 Линия
жизни 0+ 21.55 Т/с "Энштейн" 12+ 23.05 Д/ф
"Испания. Тортоза" 0+

КАРУСЕЛЬ
04.35 Лентяво 04.35 "Ранние птицы",
"Пупли и пузырки" 07.00 С добрым утром,
малыши! 0+ 07.30 Плас-класс 0+ 07.40 М/с
"Монички" 0+ 07.30 Плас-класс 0+ 08.15 М/с
"Поезд динозавров" 0+ 09.20 Аватаре рисовали!
0+ 09.50 М/ф "Ну, погоди!" 0+ 10.35 М/с
"Монкарт" 0+ 11.00 М/с "Смешарики". Пин-код.
6+ 19.15 М/с "Машинки". Машинки и летающие
звери! 0+ 14.00 Навигатор. Новости 0+ 14.00
Навигатор. Новости 0+ 14.10 М/с "Бэби Луни
Понз" 0+ 15.10 М/с "Свинка Пелпа" 0+ 16.05
М/с "Мир Винкс" 6+ 16.30 М/с "Консуни. Чудеса
каждый день" 0+ 16.45 М/с "Полми Покет"
0+ 17.10 М/с "Маленькое королевство" Бена и
Хоми! 0+ 18.00 М/с "Роботар Поли и его друзья"
0+ 19.00 М/с "Ми-Ми-Мишки" 0+ 20.30 Спокойной
ночи, малыши! 0+ 20.45 М/с "Три кот" 0+ 22.05
М/с "Черепашки-ниндзя" 6+ 22.50 М/с "Ниндзяго"
6+ 00.00 М/с "Энри Бердс - сердитые птички"
6+ 01.05 М/с "Рышарь Майк" 0+ 02.05 М/с
"Пожарный Сэм" 0+ 03.20 М/с "Ангел Бэби" 0+

Четверг, 17 января

ПЕРВЫЙ
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости 09.15 Сегодня 17 января. День на-
чинается 09.55 Модный приговор 09.55
Жить здорово! 10.15, 12.15, 17.00, 18.25
Время покажет 16+ 15.15 Давлай, поженкися! 16+
17.05, 03.30 Мужское/Женское 16+ 18.00
Вечерние новости 18.50, 02.20, 03.05 На
самом деле 16+ 19.50 Путь говорят 16+ 21.00
Время 21.30 Т/с "Султан моего сердца" 16+
23.25 Самые. Самые 16+ 00.20 Т/с
"Секретарша" 16+ 04.20 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ
05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00,
14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном
12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Мест-
ное время 11.40, 03.20 Судьба человека с бо-
рисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60
Минут 12+ 14.40 Т/с "Тайны гостики Кирсано-
вой" 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой
эфир 16+ 21.00 Т/с "Круговорот" 12+ 01.20
Т/с "Только о любви" 12+

НВК САХА
06.00 - Кипты 12+ 06.30 - Чаплин-чэбдик бую-
луохел 6+ 06.45 - Готовим вкусно и полезно
12+ 07.00 - Новый день 6+ 09.00 - Саха Си-
рэ 12+ 09.15 - Горда, женщины 12+ 10.15 - Те-
рритория звезд 12+ 10.45 - Доклад аьно 12+
11.00 - Живой звук 12+ (на якут.) 11.45 - Быть
документ выкапает тымарда 6+ 12.15 - Колы-
белька 0+ (на якут.) 12.30 - Саха Сирэ-
Якутия 12+ 14.00 - Телеэриал 12+ 15.00 - Те-
рритория звезд 12+ 15.00 - Лектория 12+ 16.45 - О
Саргэз 12+ 16.00 - Ол всэй дууһи 6+ (на якут.)
17.15 - Тер-
ритория звезд 12+ 17.15 - Территория звезд
12+ 18.00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.) 18.00 - Саха
Сирэ 12+ 18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.)
19.00 - "Якутия 24" 12+ 19.15 - Вечерний эфир
6+ 20.30 - Саха Сирэ-Якутия 12+ 20.45 -
Телеэриал 12+ 21.30 - Ол всэй дууһи 6+ (на
якут.) 22.15 - Хранители времени 12+ (на
якут.) 22.45 - Саха Сирэ-Якутия 12+

ПЯТЫЙ
04.00, 08.00, 12.00, 16.00, 09.45 Известия
04.20, 04.40, 05.20, 06.35, 13.15, 14.10,
15.05, 16.00, 16.55, 19.25 Т/с "Дельта" 16+
07.35 День ангела 0+ 08.25, 09.20, 10.15,
11.05 Т/с "Посредник" 16+ 17.50, 18.35,
19.20, 20.10, 21.25, 23.25 Т/с "Слепа" 16+
22.15 Т/с "Свои" 16+ 23.00 Известия. Итоговый
выпуск 00.10, 00.30, 01.00, 01.55, 02.55,
03.30 Т/с "Детективы" 16+

КУЛЬТУРА
05.30, 06.00, 06.30, 09.00, 14.00, 18.30,
22.45 Новости культуры 05.35 Пешком... 0+
06.05, 19.05 Правила жизни 0+ 06.35 Т/с "Сиг-
та и Рыва" 0+ 07.20 Д/ф "01.55 Т/с "Энштейн"
07.40 Т/с "Правда в мире" 0+ 07.55 Т/с "01.55 Т/с
"Энштейн" 12+ 09.15 Наблюдатель 0+ 10.10, 00.40
Х/ф "Спасибо за нежелательного" 0+ 11.15 Д/ф
"Мировые чудеса" 0+ 11.05, 15.25 Мировые
чудеса 0+ 12.15 Искусственный отбор
0+ 13.00, 19.45 Т/с "Цивилизация" 12+ 14.10
Библиотечный сюжет 0+ 14.40 Сати. Несущущая
классика... 0+ 15.25, 01.35 Ренессанс: Герма-
ния пробуждается от глубокого сна 0+ 15.40
Х/ф "Черокед в проходе дворе" 12+ 16.40
Августовская программа Ирины Антонионо 0+
14.40 Бехла студия 0+ 15.40 Х/ф "Черокед в
проходе дворе" 12+ 16.50 Камерная
музыка. Квартет имени Давида Окстроза 0+
18.45 Главная роль 0+ 19.05 Правила жизни 0+
19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 20.45 Цвет
времени. Лесониа Пастернак 0+ 21.00 Линия
жизни 0+ 21.55 Т/с "Энштейн" 12+ 23.05 Д/ф
"Испания. Тортоза" 0+

КАРУСЕЛЬ
04.35 Лентяво 04.35 "Ранние птицы",
"Пупли и пузырки" 07.00 С добрым утром,
малыши! 0+ 07.30 Плас-класс 0+ 07.40 М/с
"Монички" 0+ 07.30 Плас-класс 0+ 08.15 М/с
"Поезд динозавров" 0+ 09.20 Аватаре рисовали!
0+ 09.50 М/ф "Ну, погоди!" 0+ 10.35 М/с
"Монкарт" 0+ 11.00 М/с "Смешарики". Пин-код.
6+ 19.15 М/с "Машинки". Машинки и летающие
звери! 0+ 14.00 Навигатор. Новости 0+ 14.00
Навигатор. Новости 0+ 14.10 М/с "Бэби Луни
Понз" 0+ 15.10 М/с "Свинка Пелпа" 0+ 16.05
М/с "Мир Винкс" 6+ 16.30 М/с "Консуни. Чудеса
каждый день" 0+ 16.45 М/с "Полми Покет"
0+ 17.10 М/с "Маленькое королевство" Бена и
Хоми! 0+ 18.00 М/с "Роботар Поли и его друзья"
0+ 19.00 М/с "Ми-Ми-Мишки" 0+ 20.30 Спокойной
ночи, малыши! 0+ 20.45 М/с "Три кот" 0+ 22.05
М/с "Черепашки-ниндзя" 6+ 22.50 М/с "Ниндзяго"
6+ 00.00 М/с "Энри Бердс - сердитые птички"
6+ 01.05 М/с "Рышарь Майк" 0+ 02.05 М/с
"Пожарный Сэм" 0+ 03.20 М/с "Ангел Бэби" 0+

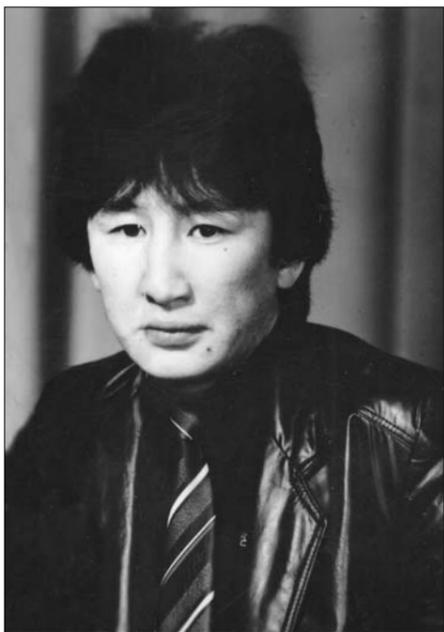
Пятница, 18 января

ПЕРВЫЙ
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости 09.15 Сегодня 18 января. День на-
чинается 09.55 Модный приговор 09.55
Жить здорово! 10.15, 12.15, 17.00, 18.25
Время покажет 16+ 15.15 Давлай, поженкися! 16+
17.05, 03.30 Мужское/Женское 16+ 18.00
Вечерние новости 18.50, 02.20, 03.05 На
самом деле 16+ 19.50 Путь говорят 16+ 21.00
Время 21.30 Т/с "Султан моего сердца" 16+
23.25 Самые. Самые 16+ 00.20 Т/с
"Секретарша" 16+ 04.20 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ
05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00,
14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном
12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Мест-
ное время 11.40, 03.20 Судьба человека с бо-
рисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60
Минут 12+ 14.40 Т/с "Тайны гостики Кирсано-
вой" 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой
эфир 16+ 21.00 Т/с "Круговорот" 12+ 01.20
Т/с "Только о любви" 12+

НВК САХА
06.00 - Кипты 12+ 06.30 - Чаплин-чэбдик бую-
луохел 6+ 06.45 - Готовим вкусно и полезно
12+ 07.00 - Новый день 6+ 09.00 - Саха Си-
рэ 12+ 09.15 - Горда, женщины 12+ 10.15 - Те-
рритория звезд 12+ 10.45 - Доклад аьно 12+
11.00 - Живой звук 12+ (на якут.) 11.45 - Быть
документ выкапает тымарда 6+ 12.15 - Колы-
белька 0+ (на якут.) 12.30 - Саха Сирэ-
Якутия 12+ 14.00 - Телеэриал 12+ 15.00 - Те-
рритория звезд 12+ 15.00 - Лектория 12+ 16.45 - О
Саргэз 12+ 16.00 - Ол всэй дууһи 6+ (на якут.)
17.15 - Тер-
ритория звезд 12+ 17.15 - Территория звезд
12+ 18.00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.) 18.00 - Саха
Сирэ 12+ 18.15 - Колыбелька 0+ (на якут.)
19.00 - "Якутия 24" 12+ 19.15 - Вечерний эфир
6+ 20.30 - Саха Сирэ-Яку

Эн бааргар эппэккэ хаалбыппын ...



Сотуртаабыта эрэ аттыбар эн баарын, быраатым Сакко бараксан. Төрөөбүт-улааппыт дьээн калиткатын аһан ыксаабытты, чэпчэкирик атахын ылан, төбө-бүн төнкөччү собус туттан, эрчимнээхтик хааман кириэн иһэринг хараклар көстөр.

Бисэ оҕолоох дьээ кэргэнгэ эн үһүс оҕонон күн сири көрбүтүн. Мап-манган сирэйдээх, куп-кугас баттахтаах, мөтү курдук сырдык араас характаах кып-кыра киһини, эйигин, убайбыт Васектуун таптаан Ыккыкычык дьээн ааттырбыт. Икки өттүгүттэн сизээн дэллэритэн тизэргэн устун сүүрдэбит. Оччоҕо эн кыһыл ботинкалаах атахааннарың күөх от үрдүнэн элэгниилэрэ, тынгын ыла сатаан, кычыгаланан күлэргиттэн күн сандарычы тыкпытыны тула өттүбүт барыта сырдык түһэрэ, дьолунан, үөрүүнөн туолара.

Нарын-намчы көрүнгээх буолангың, дьаһылаабыт кириэргэр мин кыччаабыт танаһын, капюшоннаах кыһыл коммун кэртэрибиттэрин атыгыраабакка, хас да күн устата иитээччилэр эйигин кыыс дьээн сылдыбыттарың, уол буоларгың билэңнэр олус соһуйбуттарың маған куруук ахтар.

Кыра сылдьан эн массыналаах ооньуургуң сөбүлүүрүң. Коробкаттан олоппугар тийэ эйиэхэ барыта массына буола түһэрэ. Күнү быһа да айахынан бигинэтэ-бигинэтэ убайдаах эдийиңин хааһылатарга бэлэм этинг.

Икки кырабыт биһигиттэн быдан балыс буоланнар, үс улахан кинилэртэн ойучу улааппытың. Саҥа дьыллар, Маай бырааһынныктара, төрөөбүт күннэр, ыһахтар биһиэхэ барыбытыгар туспа кэрэ өйдөбүлү хаалларбыттара. Оскуолаҥа кириэ иликитинэ папабыт эн биһиккини Убайнаан оскуолатыгар Саҥа дьыллаабы ут-ренникка бэйэтин кылааһын оҕолорунаан илдьэ сылдыбытың. Онно зал ортотугар эргийэ турар улахан харыйаны көрөн, Дед Моруостан подарок тутан наһаа да үөрбүтүң. Оҕо барыта кэтээр Саҥа дьыл алыптаах күннэриң биһиги эмиэ долгуйа күүтэрибит. Папабыт сарай үрдүттэн елка ооньуурдаах мас чымадааны, таһырдык хаардаах харыйаны ириэрэ киллэрдэбинэ дьэбит иһэ күүтүүдээх бырааһыннык сытынан туолара, остуоруйа дойдутугар кубулуйан оҕо сүрүбүн долгута. Биридэ, дьэбитигэр елка турбутун кэннэ, эн биһикки Дед Моруоһу көрөөрү эрдэттэн танаһытын бэлэмнээн, түүн дьоммут утуйбуттар дьээн уоран таһырдык тахсыбытың өр-өтөр гыммакка папабыт сылгылаан киллэрбитэ. Онно Дед Моруоһу көрбөккө хаалбытыгыттан эн биһикки наһаа хойбулуппун.

Ол курдук иккиэн улаатан испипит. Убайбыт оскуолаҥа уонна музыкальнайга үөрэнэр буолан дьээ дьонноро иккиэн биридэ букунаһа сылдырбыт. Уруһуйдуурбут, пластилинын ону-маны онгоробут, патефонун холбуурбут, оҕо кинигэлэрин көрөрбүт, ол быһыгар ооньуурбутун да былдыһан ыларбыт. Оччолорго телевизор ингин дьээн суох этэ. Радионан истибит ырыаларытын ылаан быра барарбыт, таабырын таайсарбыт, букубаны, ахсааны билэргэ куоталаһарбыт. Эн чаһыны миигиттэн эрдэ билбитин, үөрэнэ бараары туран эйигиттэн ыйытарым, хас чаас буолбутун. Соробор дьэбэлэнэн “чааннык буолуо чааккы баар” дьэбэлэнэн, бириэмэтэ ыган турар Билбэчэй ытан тобо барааччыбын. Дьэ, көрүдүөс дьонноро этибит.

Биһиги үс буолан наһаа иллээх-эйэлээх этибит. РДКаҥа кириэбэ, концерттарга сы-

рыттаһытына ол туһунан хас да күннээх кэпсэти, санаа үлэстии бөҕө буоларбыт. Үһүн бары оҕо библиотекатын ааҕааччыларга этибит. Хайабыт эрэ саҥа кинигэлэри уларсан кэллэбинэ ким бастакынан ханнык кинигэни ааҕарыгар читалкалаһарбыт. Биһиэхэ араас остуол ооньуулар бааллар. Муннук былдыһан, дуобаттаан, ытылаһан, доминолаан, “города-реки” ооньууон күммүтүн билбэккэ аһарарбыт. Ону таһынан, бары дьэбэ эбээһинэстээх этибит. Убаймыт биһикки дьээ үлэтин - иһит, муоста сууһаһыны, бырааттаах балтыбытын көрөөһүнү - үлэстэр буоллаһытына, эн кыраһыттан килиэп атылаһар эбээһинэстээбин. Оччолорго пекарня оһоҕо сотору-сотору алдыанар буолан, килиэп уочарата оройуон библиотекатыгар тийэрэ. Оонон күнү быһа сылдьан тиксибит итии килиэбин дьон үтүрүһүүтүгэр имиллэн, хаптачы баран остуолу буларга. Оннук сылды сатаан баран эн биридэ папабың кытта кэспэппиккин өйдүүбүн, кыраһыттан да булугас өйдөөх, дипломат бэрдэ эбикин дьээн сөбүбүн. Ол маннык этэ:

- Папа, мин килиэп атылаһар үлэ-лээһин буотта?

- Оннук, ити эн үлэн.

- Онтон мин үлэһит буоллаһытына, мизэ эн уопуска биэрбэккин дуо?

- Дьэ килиэп сиригэр өрөбүл да, уопуска да суох, - дьээн папан аккаастаабытыгар эн биридэ тыла суох сөбүлэһэн килиэпкин күннэтэ таспытын.

1968 с. эн сэттэ сааскын саҥардыы туолаат оскуолаҥа кирибитин. Мин убайбынаан нуучча оскуолатыгар үөрэнэр буоламмыт, эйигин эмиэ иккис оскуолаҥа суруйбуттарың, “нууччалары кытта үөрэммэппин” дьээн матыһтаан кыккырачы аккаастаангың саҥа оскуолаҥа барытың. Маған оччотооһу оскуола оҕолоро кэтэр борон өнгөөх формаларын сирэн, Мириңэйтэн икки омум көстүүмүн аҕалбыта. Онтуларың бириди чэппэр эрэ кэтилибиттэрэ. Периланы куһан хаһаһылаангың сиэхтэр тоҕонобунаан быстан хаалбыттара. Эссө биридэ умнулубат түгэн эмиэ баара. Кыра кылааска сылдьан үс уол уонна биридэ үөрэнэр кыыскыт Кузьмина Аля буолан кылаастан географическай картаны илдьэ тахсан түөрт өттүттэн тутан баран оскуола сарайыттан парашюттан түспүкүт. Онно уолаттар тух да буолбатахтар, онтон Аля атаһын тоһуппун этэ.

Эн оҕо эрдэххиттэн сүүрүри-көтөрү, кыылы-сүөлү барытын аһынарың, быраһылыбыт куоска, ыт оҕолорун дьэбэр аҕалан иитэриң. Биридэ бизрэтэн кынатын өлөрбүт ласточканы булан аҕалытын киппииччэ оһох аллараангы дьөлөбүһүгэр кириэн баран тахсыбатаҕа. Хаар эбэни, тыгыраһаах кыра көтүрү, ангыры, туһаха иннибит тыннаах куобаһы аҕалан аһанан баран тыһа ыһытытын. Ол да быһытынан дьэбэр куруук ыттаах, куоскалаах буоларың.

Эн дьыннээх айылба оҕото этин. Кыраһыттан ойуурга сылдырарың, бултуурун, балыктырың, сир астырың. Оннооҕор муус бара турдаһына лодканы иннигэр аһанан этэнгэ эбэбин туорурун. Эбэ бараксан эйигин арчылаан-араначчылаан, харыстан баччаҕа дьэри илдьэ кэллэбэ. Олоһун устатын-туоратын тухары хаста араас быһылааннартан төлөрүтэн сылдыбыты биллибэт. Өрүс саҥардыы туруута сиикэй-түбэһэн бүтүннүү муус буолан өбүлүбүт киһи дьэбэр кириэн кэлэриң эмиэ баар этэ.

Эн киэн билиилээх, бааттаах сырыылаах уол оҕото этин. Бэйэң кэмгэр араас үөрэх кыһаларыгар үөрэнэн ааспытын, Дивногорскай, Кемерово, Ачинскай, Красноярскай куораттарга элбэх атас-доһор дьоннордоммутун. Устудьоннуур сылларгар көңүл туһууна дьарыктана сылдыбытың. Ол сылларга Новосибирскайга устудьоннуур Антоновка кыһын, бастакы кэргэнгин Зинаны көрсүбүтүн. Ыл буолан үс оҕоломмукуттун, соҕотох уолутун Буобукаһытын уон ыйыгар олус хомолтолоохтук илингиттэн ыһыкты-быккыт, былаһайга былдыаппыккыт аһыта-абата эдрэкээн сүрэххитин хаанынан ытаппыта, олоххутун оҕолуһуота, хаһан да оспот баас буолан дууһаһытыгар ингэн-сөнгөн хаалбыта. Билигин кыргыттарың Луиза уонна Надя, биридэ ветврач, экономист, иккиһэ землеустроитель идэтин ылан, бэйэлэрэ номнуо үлэһит, кэргэннээх-оҕолоох ыал ийэлэрэ буолан Антоновкаҥа оло-

роллор. Ол курдук эн олоһун икки улахан кыргыттаргар, бисэ сиэнгэр салбанар.

Иккис кэргэниң Алена эмиэ туруу үлэһит, хаһаайка бэрдэ, киэн көбүстээх, тулуурдаах, дьулуурдаах маладьыс киһи. Киһи эйиэхэ сүрэххин уоскутар, эрэлгин бөбүргөтөр күүтүүдээх уол оҕону - Юраны, хараххын манһытар, дууһаһын ыллатар кыыскын Раяны бэлэхтээн дьоллообута. Алена кыргыттарыгар Аэлиталаах Анжеликаҕа эн төрөппүт аҕатааһар ордук чугас, дьыннээх аҕа буолбутун. Кыргыттар эмиэ иккиэн үөрэнэн, суол инженера, фармацевт-провизор идэлэрин ылбыттара. Аэлита икки оҕотугар Миленаҕа уонна Даниилга эн таптыыр уонна тапталаах эһэлэрэ этинг. Оҕолоргуң, сиэннэриң барыларың тэнгэ тутан, тэнгэ таптаан, тэнгэ кыһалан, биебэйдээн иппитинг.

Эн киһи киһитэ этинг. Төһө да Зиналың олоххут суола араһыбытын иһин, мастарын тизэйн, наадаларын толорон, аҕа кыһын Николай Михайлович көмүс уңуоһун көтөхсүбүтүн, тиһэх суолугар аҕаарыбытың. Эн аһыныгас амаһа сүрэхтээбинг. Кыһалбаҕа тэбиллибит атастарың-табаарыстарың, сатамматах аймахтарың бары эйигин булаллар. Кинилэри дьэбэр тохотон, аһанан, таңыннаан, сүбэлээн-амалаан олохторун-тойдорун буларарың. Дьиктитэ дьээн, кэргэниң Алена ону отой утарысбата, эйиэхэ аңаар кынат буолан инники дьылларарың быһаарсара, ыллыктаах сүбэтин тиздэрэ, көрөрө-харайара. Аленаның тугу барытын биридэ сүбэһэн быһаараргытын, бэйэ бэйэбитигэр истин сыһанангытын хайгыһы көрөрүм.

Төрөппүтүгэр биһигини барыбытын үлэбэ үөрөппит буоланнар, эн дьэ ис-тас үлэтигэр сыстаас, наһаа бүгүрү, чэнчик этинг. Эр киһи, дыахтар үлэбэ дьээн араарбакка, оҕолоргуң бэрийэриң, ас астырың, иһити, муостаны, таһаһы сууһарың, дьээ хомуйарың. Саҥа дьылга дьээ кэргэнгитигэр эн Дед Моруос, Алена Снегурочка буолан оҕолоргутугар, сиэннэригитигэр подарок туттараргыт, хас биридилэриң төрөөбүт күннэриң оҕолоргут табаарыстарың, таһынааһы оҕолору мунһан аҕаараргыт. Ол аһы дьэбэтин араастык киэргэтэн оҕолоргутугар умнулубат түгэннэри бэлэхтиригит.

Эн этиһэри-айдаарсары отой сөбүлээбэт этинг. Барыта эйэ-дэмнээхтик буолан туһугар кыһалларың. Аленаның холбоһот оҕолоргутун билиһиннэһэн биридэ сырытыннарыгыт. Кыраларыттан биридэ гэлэспит оҕолор бэйэ-бэйэлэригэр убансан туора дьон курдук санаспаттар. Оннооҕор Зиналаах Алена бэйэлэриң ыккардыларыгар үтүө сыһаннаахтар.

Эн олоһун тухары араас сирдэриң сылдыбыт, сир-сибири кэрийбит киһигин. Элбэхтэ төрөөбүт Саһан сирин үрүн мэнгэ халлаанынан кырайа көппүт, ойуур баһаарлары утары өлөрү-сүтэри кэрийбэккэ охсуспут хорсун-хоодут эр бэрдэбин. Ойуур авиациятыгар үлэбэбит кэмнэргэр Арасыйга Уһук илин өттүгэр көмөбө эмиэ сылдырдыт. Сааскытан саҕалаан хаар түһүөр дьэри түн тайҕаны кэрийбит, билбэтэх-көрбөтөх сирдэргэр араас кыылы-сүөлү кытта сэргэстэһэ сылдыбыт, төгүрүччү кытыастар, оту-маһы инсэлээхтик салыыр уот ортотунан этэнгэ ааспыт дьоллоох уол оҕонун. Эйигин кытта сылдыбыттар истэригэр араас моһолго түбэһэн инбэлиит буолбуттар, адырба тиһиттэн, оһоллонон сырдык тыннара быстыбыттар эмиэ бааллар.

Эн сыыдам сырыылаах айанньыт этинг. Оҕо саһың ыра санаатың толорон, матас-сыкылыттан саҕалаан тимир көлө араас көрүңүн муһалаан илдьэ сылдыбытың. Бас билэр “Жигулины”, “Ниваны”, УАЗигы сүүрдүбүн, ким хайа иннинэ “Делика” омум микроавтобустаммытын, бортовойдарга көһөн бэйэң “Урал”, ГАЗ-131, ЗИЛ, КамАЗ-Сайгак, КамАЗ-горнай самосвал, краннаах массыналардаабың.

Эн киэн көбүстээх, көнө сүрүннээх, мындыр өйдөөх, дьону кытта холкутук биридэ тылы булар үтүө майгылаах, элбэх атастаах-доһордоох киһи этинг. Предприниматель буолангың өрөспүүбүлүкэбэ аатырбыт-суолурбут Ньурба авиапордун курдук сүдү улахан тэрилтэ эстибитин кэннэ бү үлүгэрдээх киэн-куон быраһылы-территорияны тимир бөхтөн босхолообутун кэннэ манна саҥа “Вертолетка” квартал дьэбэлэрэ дьэндэйн тахсыбыттара. Бу оһолон санаатаһына, эн үтүө суолгуң

төрөөбүт Ньурбаҕар суураллыбатты хааларбыт эбикиң.

Эн биһикки хаһан да уһуннук араһыс-патах дьон этибит. Биридэ төрөөбүттэриң иккиэн эрэ Ньурбаҕа, буолаары буолан төрөөбүт-үөскээбит уулуссабытыгар олохсу-йан хаалбыппыт. Күннэтэ да буолбаттар, өрүү көрсүһэн, кэпсэтэн-ипсэтэн аһар-быт. Мин соҕотоһун иитэн улаатыннар-таабыт оҕолорбор эн аҕалы амаһа, истинг, чугас сыһаннааһың. Уолбун кыра-тыттан батыһыннаан бултуурга-балык-тыырга, тыһа, өрүскэ, күөлгэ сатаан сылдырда, ырахааттаран чаһыйбакка, эр киһили быһаарылаах буоларга үөрэппитинг.

Саха киһитэ айылбаттан ис санаатың таска мээһэ таһаарбат идэлээх. Ол да быһытынан эн биһикки күннээбидитин эрэ чопчу быһаарсарбыт. Хайабыт да “эн бааргынан мин дьоллоохпун”, “эн баар буолангың” дэспэт этибит. Кыайбаппын, кыһалбаһың эйиэхэ этэриң, эн уталыппакка ону онгорорун, туоратың. Кыһын тизэргэниң хаарын күрдэриң, уубун таһарың, маспын хайытан киллэрэриң, эппин эттээн биэрэриң, сүөһү иһин Аленаның бэйэбит ырытан, сууһан-сотон бэлэм кыраммыт үөрэни киллэрэн биэрэриң. Ол эрэ буолуо дуо, киһи кыһалбата элбэх, ааһан сиппэккин. Нэдиэлэ аһы баанньыккын оттон, сууһан-сотон, сууһар уубун таһан, сылытан, иһэр уубун кувшинга бэлэмнээн баран “кириэн сууһун” дьээн иннибин-кэннибин барытын хайан тоһуйарың. Саас-сайын тизэргэммин хомуйарбар уолгун Юраны ытан көмөлөһүннэрэриң. Маһаһынарга массына-һынан сырытыннарың, барытын бэйэң сүгэн-көтөһөн дьэбидин буларарың. Ити курдук оҕо сааспыгыттан илинкэйдэһэн баччаанга дьэри кэллэхпит. Саһыран истэһит аһы урукку эдийиңи-быраатты чугас сыһанаммыт бэйэ-бэйэбитигэр дириң ытыктылаһа, хардарыта харыстаһарга, өйөһүүгэ-өйдөһүүгэ кубулуйбута.

Эн суолга хаайтарбат айанньыт этинг. Хайа да кэмгэ тиийэхтээх сиргин иннигэһэ суох буларың. Дэлэбэ да папан эйигин “биһиги Манчаарыбыт” дьээ дуо. Ону баара, бүтэһик айаның эйигин быралыйар ырааһа илдьэ кылаһы, туманга сүтэригэ, эн тиһэх суолуң ыраах Лөкөөһөңгө быстыбыта... Бу алдырхайдаах сураһы истэн дууһам кылааммыта, уоскуйбатты ай-маммыта, сүрэмбин ытаабыта... Төһө да эн билигин сир үрдүгэр суоххун биллэрбин, ээр-сэмээр “Дорообо, мама, хайдаххы-ный?” дьэбидинэн биһиэхэ кириэн кэлэриң кэтээр курдукпун...

Быраатым Сакко бараксан, эн сир үрдүгэр баара-суоһа 57 эрэ снл оһолор тийэс дьылбалаах, ситэритэ суох онһуулаах эбикиң. Ол да буолар сиргэ кэлбит анал-гың барытын толорбуккун: дьээ туттубуккун, уол оҕоломмукуң, мас оһолдубуккун. Эн ситэ оһолбото олоһун оҕолоргор, сиэннэригэр салбанан, үтүө аатың ааттана турдун.

Быраатым бараксан... Кыра эрдэххинэ эн Ыккыкычык, Сашок, Сашко этинг. Ол аатың уларыан оскуолаҥа кириэххиттэн олоһун тиһэх күнүгэр дьэри Сакко дьэни-нэн дьонго-сэргэбэ билибитинг, Александр буоларгың сорохтор билбэттэр, өссө түспаран уларытан Садко дьээн ааттыллар эбит. Эн суох буолбутун туһунан хаһыаттан ааһан билбэтэхтэр, итэбэйбэтэхтэр, ааккын атыгыраабыттар эмиэ бааллар.

Олох бэйэтэ туспа суруллубатах сокуон-нардаах. Хаһан эрэ эн дьэбэлэнэн: “Билигин мин сылайыаһар дьэри оһорухтаахпын, оҕолорум кыралара бэрт”, - дьэбиттээххин. Ол тылларың Танара истибэтэх быһыылаах. Эн сүрүбүн эрдэ сылайыаһаабыт... аккаастаабыт... эн төннүбэтти бар-быккын... Быраатым бараксан, ол дойдуга биһигини барыбытын көмүскүү, арчылы, араҕаччылы сытааһа. Эн үчүгэй быраат-убай этинг, ийэбэр эн үчүгэй оҕото этинг, эн үчүгэй кэргэн, үчүгэй аҕа, үчүгэй эһээ, үчүгэй таай, үчүгэй доһор, бирид ты-лынан, үчүгэй киһи этинг... Маһанабын эйиэхэ аттыбар баар буола сылдыбыккар, мин олохпор үтүнэн эрэ сабыдылаа-быккар, суон дурда, эрэллээх эркин буола сылдыбыккар...

Эн сырдык дууһаң 40 хонуккар Орто дойдуттан араһан ырайга тигистин! Быдан дьылларга быраһаай, тапталаах быраатым Сакко...

Эдийиң Наташа.

- Култуура -

“Дабайа” бөлөх тыа сириин сэргэхситэр

Ньурба улуунун “Дабайа” ырыа уонна үгкүү бөлөбө ахсынньы ыйга Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Антонина Григорьевалыын көрүстэ.

Саха фольклора биһиги нуруоппут өркөн өйүн, философиятын, айылбаа уонна дыонго сыһыанын, иллээх-эйлээх олохо тардыһытын, кыайыгы-хотууга, кэрэбэ-сырдыкка дуулуруун туоһулуур. Үүнэр көлүөнэбэ нуруот үйэлэргэ илдэ кэлбит баайын, тылын уус-уран айымньытын сүмэтин инникитин ыччакка хаалларар, чөл туруктаах тирдэр сыаллаах-сорукутаах бу бөлөх анаан-минээн үлэлиир-хамсыыр.

Ансаамбыл быйыл тэриллбитэ 10 сыла. Барыта бу бөлөххө араас эйгэбэ үлэлээбит, билингитэ бочуоттаах сынныаланна олоорор салайааччылыын уон биэр Далбар Хотун дьарыктанар. “Дабайа” ырыа-үгкүү ансаамбыл салайааччыта - СӨ култууратын туйгуна, Ньурба улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, куорат депутата, “Ньурба улуунун социальнай сайдыытыгар кылаатын иһин” бэлиэ хаһаайката, СӨ үлэ уонна киинэ бэтэрээнэ Светлана Алексеева. Сахалыы уус-уран айымньы көрүнүн барытын толороллор: олонхоттон быһа тардылары, ырыаны-тойугу өрө туталлар, хоһоон аабытынан да үлүһүйлэр.

Олохо көхтөөх сыһаннаах Далбар Хотунтар кэспэтиитэринэн, Саха Өрөспүүбүлүкэтин нуруодунай депутата Антонина Григорьева уонна Ньурба куорат Бочуоттаах олохтооҕо Валентина Васильева-Сартаева көбүлээһиннэринэн уонча сыллаабыта оройуонга дыахтар хамсааһынын үлэтэ көдүүстээхтик саҕаламмыт. 2008 с. “Күбэй” диэн ааттанан Далбар Хотунтар уопастыбалара тэриллбитэ. Инньэ гынан, ансаамбыл бастаан тэриллээһингэр бу үһэс этиллибит тумус туттар дьоммут эмиз быһаччы кытыгастаахтар.

Быйылгы сылга “Дабайа” ансаамбыл уон сыллаах үбүлүөйүн чэрчитинэн, Ньурба оройуонун күннэригэр кэлэн, Ньурбаттан силэ тардылаах судаарыстыбаннай деятель Семен Донской-1 төрөөбүтэ 125 сылын бэлиэтиир тэрээһиннэргэ кытыннылар. Онно 125 эр киһи сыанага тахан хорга ыллаабытын, уопсайа 150-ча киһи сүүрбүтүн-көппүтүн туһунан бэлиэтээн этилэр.

Ансаамбыл уус-уран самодеятельноска кыттарын таһынан уопастыбаннай үлэбэ эмиз көхтөөх. Бу Далбар Хотунтар бары тус-туһунан уопастыбаннай үлэлээхтэр. Үксүлэрэ түөлбө салайааччыларын, оройуон уонна нэһилиэк депутаттарын, дыахтар кэмтиэттэригэр сүбэһит быһытынан, “Россия ийэлэрэ” (“Матери России”) Бүтүн Арасыйытаабы уопастыбаннай хамсааһын чилиэннэрин быһытынан биллэрлэр.

“Дабайа” ансаамбыл ырыанан-үгкүүнэн эрэ мунурдаммат, ыччаты, оскуола оҕолорун кытта көрсөн араас тиэмэбэ төгүрүк остуоллары ыталлар. Ол курдук, чөл олох, спорт туһунан кэспэтиилэри таһаараллар. Оройуон улахан тэрээһиннэригэр төһүү күүс буолан сүрүн оруолу ыталлар. Алгыстарга кытталлар, арчылааһынна - ордук ыһахтарга мэлдьи ыгырылаах ыалдыт буолаллар. Нэһилиэктергэ араас тематическай биэчэрдэри ытыһаллар, оройуон олоһор көхтөөхтүк кытталлар.

“Дабайа” ырыа-үгкүү бөлөбүн салайааччыта Светлана Алексеева: “Ансаамбылынан үгүс сиридойдуно кэрийдибит. 2011 с. Францияга ытыһылыбыт фольклорнай бэстибээл лауреаттара уонна дипломаннара буолары ситиспибит. 2014 с. Монголияга фольклорга туһаннаах Азиатскай чемпионатка ситиһилээхтик кытыбыппыт. 2016 с. Санкт-Петербург куоракка Саха сириин Бастайааннай бэрэстэбиитэлиститин ыгырытынан ыһах тэрээһинигэр төһүү күүс буолбуппут. Москвага С.А. Новгородов аатынан “Бичик” Национальной киинэ



гэ кыһатын кытта Кыһыл бөлүссакка аан дойдутаабы таһынаах быыстапка-бэстибээлгэ кытыһыны ылбыппыт”, - диэн ситиһилэринэн үлэһиннэ.

Далбар Хотунтар бары уран тарбахтаах иистэннээннэр, асчыттар, туһунан уонна оҕуруо тиһининэн дьарыгыраллар. Ол курдук, Михайлова Людмила Николаевна Ньурба улуунун нуруот маастара, иистэннээн, быысабайдыт, “Ньурба улуунун экономикай сайдыытыгар кылаатын иһин”, “Ньурба улуунун култууратын сайдыытыгар кылаатын иһин” бэлиэлэр хаһаайката, саха дыахталарын XII, XIII, XIV Сийистэрин делегата.

Үлэ бэтэрээнэ Иванова Антонина Дмитриевна СӨ бэчээтин туйгуна, туһунан, кылынан дыа-

рыгырар. Гурьева Галина Васильевна СӨ үөрэҕириитин туйгуна, СӨ үтүөлээх этэччитэ, туһунан, кылынан дьарыгырар, түсчүт, алгысчыт, оһуоһайдыт, “Ньурба улуунун култууратын сайдыытыгар кылаатын иһин” бэлиэ хаһаайката. Яковлева Людмила Митрофановна СӨ култууратын туйгуна, СӨ “Гражданскай килбиэн” бэлиэ хаһаайката, Ньурба куоратын Бочуоттаах олохтооҕо, улуустаабы ТИК солбуллубат сэкиритээрэ - 20-тэн таһа сыл онно үлэлээтэ, иистэнэр, баайар. Идэтинэн библиотекарь буолан, ансаамбыл сурук-бичик үлэтин киһи толорор. Прокопьева Мария Ильинична Ньурба куорат Бочуоттаах олохтооҕо, социальнай сулууста бэтэрээнэ, муниципальнай тэриллии ыгырылаах мун-

һабын депутата, түөлбө салайааччыта. Герасимова Екатерина Прокопьевна РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, элбэх оҕолоох ийэ буолан, Ньурба куоратын “Ийэ албан аата” бэлиэ хаһаайката. Яковлева Светлана Михайловна үлэ бэтэрээнэ, “Росгосстрах” тэрилтэ Бочуоттаах үлэһитэ, “Росгосстрах” бастын РФ страховой аена.

Николаева Елена Самойловна үлэ бэтэрээнэ, үрдүк категориялаах медицинскэй сисэтэрэ, “Ньурба улуунун социальнай сайдыытыгар кылаатын иһин” бэлиэ хаһаайката. Васильева Маргарита Николаевна үлэ бэтэрээнэ, оройуон ТИК-гар сэкиритээрэдээбитэ. Ырыа истин ийиитин, музыка кэрэ алыбар уһуйар Наумова Валентина Васильевна Иркутскайдаабы педагогическай институту бүтэрэн, үрдүк үөрэхтээх музыка учуутала. Хор кэлэктииптэрин күрэхтэригэр бэлэмнээбит 2-с №-дээх Ньурба орто оскуолатын уонна Ньурбатаабы техническай лицей үөрэнээччилэрэ 1, 2 истиэпэннээх лауреттар буолбуттара. 2005 с. Санкт-Петербург куоракка Ис дьыала министиэристибэтин үлэһиттэрин ортолоругар ытыһылыбыт хор кэлэктииптэрин “Үрүн түнн сыдыааһа” (“Сияние белых ночей”) Бүтүн Арасыйытаабы куонкурууска лауреат үрдүк аатын ылары ситиспиттэрэ. 2009 с. Ньурбага буолбут хор бэстибээлигэр икки кэлэктиипкэ салайааччы быһытынан үлэлээбитэ. 2011 с. 300 киһиттэн турар хорү тэрийбитэ.

Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Антонина Григорьевалыын көрсүһүүгэ ансаамбыл инники былааннарын торумнастылар, уон сыллаабы үбүлүөй чэрчитинэн тахсыахтаах киһигэ туһунан санааларын үлэһиннэлэр, сүбэ-ама ыллылар.

Кэлэр көлүөнэбэ саха култууратын, фольклорун, тылын-өһүн, ырыатын-тойугун, сиэрин-туомун тирдэр сыаллаах-сорукутаах ансаамбыл үлэтэ өссө таһаарылаах буоллун диэн алгыс тылбытын аныбыт.

Ил Түмэн пресс-сулууспата.

- Сонуннар -

Бастын хаар онгоһук

Ньурбага Саҥа дьылы көрсөр сүпсүлгэннээх күннэр чугаһан истэхтэрин ахсын куораты, түс бэйэ тэлгэһитин киэргэтин саҕаламмыта. Араас хаар онгоһуктар кэккэлээн, дыонго-сэргэбэ бырааһынныктаабы көбү бэлэхтээбиттэрэ.

Үүммүт сыл бэлиэтин Сибиннэлэри хаарынан онгорбут эдэр ыал аҕата Артём Иннокентьевич ИВАНОВ хаһаппыт дьоруойуан буолар.

- Мин Сунтаар Хаданьттан төрүттээхпин. Иннокентий Петрович, Саргылана Егоровна Ивановтар дьыэ кэргэннэригэр иккис оҕонун күн сириин көрбүппүн. Биригэ төрөөбүттэр биэспит. Кыра оҕо эрдэхпиттэн дьоммут кэрэ эйгэтигэр уһуйаннар, учууталарбыт такайаннар, хаар онгоһук күрүбэр мэлдьи бастыыр этибит. Аҕам хаар онгоһуктары таһынан, иистэнэн, чочуйан тикпит Саҥа дьыллаабы маскарад көстүүмнэ-

ринэн 11 сылы быһа бастаах миэстэлэри ылбыппыт. Дьыбэти таһыгар аҕам онгорбут хаар онгоһуктары аттыгар дыон кэлэн өйдөбүннүк хаартыскага түһээччилэр, - диэн кэспир.

Артём Иннокентьевич Ньурба Антоновкатыттан төрүттээх. Михаил Егорович, Зинаида Ивановна Софроновтар дьыэ кэргэннэрин кыстарын Надежданы кэргэн ылан күтүөт буолан, билигин үс оҕолоохтор. Ньурбатаабы “Саханефтегазсыт” тэрилтэтигэр үлэлиир, тапталлаах кэргэнэ оҕолорун көрөн олоор.

- Мин аҕабын удьуордаан дьыл ханнык бабар кэмигэр, ордук хаарынан онгоһуктары бырааһынныктаах наастарыаннаны көтөбөт, сыл айы онгоробун.

Оскуолага үөрэнэ сылдьан бастаан боруобалаабытым. Дьон сатырын ылсыам дии санаан, онно анал үстүрүмөн эрэ наада. Ньурбам дьонун-сэргэтин Саҥа дьылынан эбэрдэлибин. Үүммүт сыл үтүмэн үөрүүнү, үлэбэ-үөрэххэ үрдүк чыпчааллары, удьурхай курдук бөбө туругу, бары үчүгэйи, кэрэни, ыраас тапталы тосхойдуң! - диэн эбэрдэнэн түмүктээтэ.



Улуу Москва куоракка саҥа 2019 сүл саҕаланьыта “Ороһоос-потооҕу сулустар” фестивал-форумга аан дойдуттан үс тыһыынча кэригэ оҕо, 54 кэлэктииптэртэн түрдэ Саха сиригэн, итинэн Польша, Грузия, Казахстан, Арасыйы араас куораттарыттан кытыһыны ыллылар. “Космос” кэнсиэртир саалатыгар бастынган бастыг эдэр артыыстар, ырыаһыттар, үгкүүһүттэр, гимнастар, акро-

баттар бэйэлэрин талааннарын үрдүк дьүүлүүр сүбэбэ толорон көрдүлэр. Түмүккэ Ньурбатаабы лицей “Эрэлчээн” вокальнай-үгкүү кэлэктиипэ I-кы истиэпэннээх лауреат үрдүк аатын ылла.

Ньурба оройуонуттан “Култуура эйгэтигэр бастын үлэһит” номинация хаһаайына, култуура департаменын фондатын сэбиэдиссэйэ Варвара Георгиевна

“Эрэлчээн” лауреат аатын ылла

Плотникова, уонна СӨ култууратын туйгуна, СӨ бастын оһуокай тылын этэччитэ, Ньурбатаабы култуура департаменын салайааччыта Розалия Михайловна Тихонова “Эрэлчээн” вокальнай-үгкүү кэлэктиипин айар гастролун салайааччытын быһытынан кытыннылар.

“Эрэлчээн” ансаамбыл салайааччыта Варвара Плотникова үгкүүгэ дьарыктаабыт оҕолоро дойдуттэбэр сүрүбэр Москва куоракка фестивалга кыттаннар, өрөспүүбүлүкэбэ, улууска үрдүк ситиһини аҕалылар.

- Москва куорат аан дойдуттэбэртэн түмэр, күлүмүрдүү таас мөһүүрэтинэн чабыллар Саҥа дьыллаабы түмсүүтүгэр сылдыбыт эрэ сэргиир. Ааҕан сиппэт кэлэктииптэр салгынгга уйдаран ойор-тэбэр үгкүүлэрэ-битиилэрэ киһи уйуубатын хамсааттылар. Грузия ансаамбылын уолаттара дирбиэннээх-дарбааннаах хамса-

ныллара, кыргытара кынтайан устан кириэһиннэрэ хайдахтаах да киһи тылын кырааската тийбэт кэрэ көстүү. “Черное море” Крым оҕолорун морякская, нуучча оҕолорун нуруодунай, Польша аныгы үгкүүлэрэ - бу барыта аан дойдуттэбэр доһууһун, түмсүүтүн бэлиэтэ буолар.

Биһиги “Эрэлчээннэрбит”, эрэллэрбит, алта сыл ахсым ат селиитинэн үөрэх быһыгар быһа тутан кымаахтаан, Варвара Георгиевна кыраларыттан үгкүү үрдүк чыпчаалын билиһиннэрэн, оҕолор бархасаттар уйан сүрэхтэригэр үгкүүгэ тапталы чопчу ингэрибит. Долгутуулаах күөн көрсөр, сүрэх күүскэ тэбэр, дойдуттэбэр көтөр эбэтэр күлүккэ хаалар быһаарылаах биер күн эппиэтинэстээх түгэннэрин, биһиги да улахаттар ол долгунна кириэн, сымнаһытын быһа ытыран чиэстээхтик ааһаммыт, дойдубуттар үтүө сонуммутун, үөрүүбү-

түн үлэстэргэ сананныбыт.

Биһигини кытары тэнгэ үөрбүт Грузия дэлгээссийэттин салайааччылары: “За Нюрбу болем, хлопаем, молодцы!”, - диэн ытыс таһыныллара истээххэ үчүгэйин. Биһиги алыс аймаммакка, сүрэхпиттэтин тилэхпитигэр тийэ үөрдүбүт. Оҕолорбут бархасаттар үөрүү кынатын билэн чабылыннаспыт хархатара мэлдьи үчүгэй, киэн туттуулаах өйдөбүл буолан хаалыаба. Оҕолорбут төрөспүттэрэ оҕолоругар итэбэйэн киэн аартыкка алгыстаан көтүппүттэригэр, итиччэ үрдүк сүүмэрдээһинтэн биһиги оҕолорбут чорбойон инники күөнтэ тахан, дойдубут аатын Москва килбэйэр киинигэр сатарыппыттарыгар, долгутуулаах дьонун күнү бэлэхтээбиттэригэр махтаньах эрэ кэрингээхпит”, - дии Розалия Михайловна.

Антонина СЕМЕНОВА.

– Редакция почтата –

Дьоро күннэр

Ньурба улуунун Ньурбачааныгар өтөрүнэн буолбатах икки улахан тэрээнин буолан ааста. Ахсынньы 12 күнүгэр үөрүүллээх дьоро күнгэ нэһилиэк дьыссаатын 50 сыллаах үбүлүйүгэр сөп түбэһиннэрэн сабыс-саба, ыраактан ыгыра-угуяа турар кырасыабай көстүүллээх таас дьыэтин аһыллыыта буолла!

Бу олохтоохторго бэлэх буолан уунулубут дьыэ инникитин сэргэтин көрөр буоллаха, 2015 сыллаахха нэһилиэк баһылыга М.Н. Семенова, олохтоох уопастыбан-нык, туттааччы идэлээх С.Н. Попов дьыс-саат дьыэтэ эргэритинэн, оҕо төрөөһүнэ элбээн эрэринэн сибээстээн Бырабыта-лыстыба отчуоттуур муннабар туруорсуу-ларын ылынан "Үтүө дьыала чэрчитинэн "Мин Сахам сирэ - XXI үйэбэ" бырагыраа-маҕа киллэрэн, 50 миэстэлээх таас дьыэ бырайыагын оноруу саҕаламмыта. Манна Ньурба улуунун баһылыга А.М. Иннокен-тьев, ИСУ салайааччыта М.С. Семенов, үөрэх управлениетын начаалынньыга А.П. Аргунова, ИТО салайааччыта М.Ю. Таюр-скай, И.И. Тимофеев, эдэр исписэлиистэр Я.В. Александров, С.И. Николаева күүс-көмө буолан, дьыссаат үлэбэ кириитин сизэрэ-туома, лиэнтэтин быһа кырыллыыта ахсынньы 12 күнүгэр олохтоохтор ортолор-гугар үөрүүллээх быһыыга-майгыга өрө кө-төбүлүүллээхтик ааста.

Саҕа уһууаан тутуллуута, үлэтин саҕа-лааһына - историябыт саҕа страницата. Тутууга быһаччы үлэлээбит, үлэбэ киллэр-сикит дьонунан буолаллар: ООО "Транс-СнабСтрой" генеральной дириэктэрэ К.С. Голиков, суббэдэрэчтит ООО "ПСФ Барт-Строй" С.Я. Капитонов, В.Н. Терентьев, В.В. Маччасынов, прорабтар Н.Г. Тытыгы-наев, В.А. Ильинов. Дизайнна, уус-уран өттүнэн киэргэтиигэ үлэлэстэ: ИП "Тупса Арт" С.Н. Прокопьева. Ыраак Таджикис-тантан кэлбит 10 киһилээх биригээдэ тир-

гиччи үлэлээн бардылар. Олохтоох дьаһал-таттан Попов В.В. уонна Никифоров Г.А. тутуу тохтообокко барарын тиэхиникэнэн, уонна хааччыа сырыттылар. Ону таһынан нэһилиэкпит туруу уолаттара, ыал аҕалара элбэх киһи бу тутууга ылсыһан үлэлээбит-тэрин махтанан бэлиэтэнэр. Тутууга бы-һаччы кыттыылаахтарга уонна дьоро күн таас дьыссаат арыллыытыгар кэлэн кыт-тыыны ылбыт ытыктанар дьонго: СӨ ту-тууга министристибэттигэр "Мин Сахам сирэ - 21 үйэбэ" үтүө дьыала өрөспүүбүлү-кэтээби хамсааһын отделин начаалынньы-гар А.Д. Петровка, Ньурба улуунун баһы-лыгар А.М. Иннокентьевка, баһылык сол-буйааччытыгар Н.И. Бурнашевка, ИСУ на-чаалынньыгар М.С. Семеновка, депута-тытыгар А.С. Тихоновка Ньурбачаан нэһи-лиэтин бары олохтоохторун баараҕай мах-таллара анаанар!

Аны ахсынньы 15 күнүгэр "Түмсүү" кул-туура киинигэр Ньурбачааннаабы "Сай-дыы" оҕо саалын 50 сыллаах үбүлүйүн тэ-рээһинэ буолла. Биэс уон сыл дьин эгтэххэ дөбөн. Ити сыллар усталарыгар дьыссаат үлэтэ хара бастакыттан сөптөөх хайысханы тутуһан, аныгы ирдэбилгэ сөп түбэһиннэ-рин өрө күүрүүллээхтик ытыллан, билгитин "Сайдыы" дьыссаат оройуонга эрэ буол-бакка, өрөспүүбүлүкэтэ, өссө ол да таһыгар тахсан киэҥник биллиннэ дириэктэр санаанар. Ити кэмгэ икки сэбиэдиссэй, Евдокия Саввична Иванова уонна Мария Гаври-льевна Сидорова, ыппыт үлэлэрин түмү-гүнэн сөпкө үрдүктүк сыаналанан өрүү хайҕаналлар, инники күөҥнэ сылдьаллар. Ити барыта салайар кэлэктииптэрин дьо-һуннаах үлэтэ буоларын биэргэтэр. Үбү-лүй чэрчитинэн бу бастыҥ кэлэктиипи

эбэрдэли оройуон салалтата, үөрэбири-и управлениета тахсаннар үлэһиттэргэ үксү-лэригэр үрдүк наҕараадалары, сэмэй бэлэх-тэри туттарбыттарын олохтоохтор дохсун ытгыс тыаһынан биһирээбиттэрин көрдө-дүлэр. Кэлэктиип кэнсиэрэ мэлдьи да үр-дүк таһымнаах буолааччы, эгэ, үбүлүйдэ-рин киэнэ онтон атын буолуо дуо, өссө ордук буолуохтааҕа эрдэттэн сэрэйиллэр-этэ. Бэйэлэрин урукку-хойукку иитиллээч-чилэрэ, иитээччилэрэ кыттыыны ылбытта-ра кэнсиэрдэрин өссө киэргэттэ, талаанна-рыгар сүгүрүйээччилэрин үксэттэ. Ол кур-дук, Иванна Неустроева, Светлана Гераси-мова ылбаай ырыалара көрөөччүгү куруук үөрдэр-көтүгэр, мэлдьи биһирэтэр эрэ буоллаҕа дии!

Манна даҕатан эттэххэ, эдэр төрөппүт-тэр, ыраак Мэнгэ-Хангаластан учууталыы кэлбит Егоровтар көрө куластарынан ырыа бэлэх уонна, көрөөччүлэр куттарын туттулар, кинилэри бары сөбө-махтайа иһитилэр. Аны туран бу дьыссаат бэтэ-рээһинэрэ, өр сылларга иитээччинэн үлэ-лээн бочуоттаах сынныаланна тахсыбыт СӨ үөрэбириитин туйгуннара, элбэх наҕа-раадалардаах нэһилиэк бочуоттаах олох-тоохторо Лидия Гаврильевна Васильева уонна Иза Михайловна Попова оскуолаҕа кириэн иннинээҕи саастаах оҕо кыһата тэриллибитэ 50 сылыгар анаан "Сайдыы - дьоллоох оҕо саас биһигэ" диэн ааттаах олус үчүгэй, дьэрэкээн тас көстүүллээх, эл-бэх хаартыскалардаах, араас хабааннаах ахтыылардаах альбом-кинигэни бэчээттэ-тэн таһаартардылар! Бу кинигэлэрин кини-лэр урут үлэлиэ сылдьыбыт бары бэтэрээн-нэригэр, үбүлүй тэрээһинигэр көмөлө-сүт дьонноругар, ыгырыллыыты күндү

ыалдыттарыгар бэлэх ууннулар. Ити со-һуччу уонна үөрүүллээх түгэни киһи бары сэргээтэ, кэрэхсээтэ, биһирээтэ!

Оттон ыгырылаах ыалдыттары дьыссаат спортивнай саалатыгар сандалы остуолга ыгыран ас арааһынан күндүлээ-тилэр. Бу киһэ эбэрдэ эриэккэһэ, элэккэ-йэ, эйбэһэ элбэхтик этилиннэ, ырыа ыл-баҕайа, мааныта, нарына ылланна. Басса-бынан ытыллыыты эбэрдэлэр эмиз ум-нулубатылар, хоһоонор хохуллубуттара да сыластык ахтылыннылар. Ол курдук, Куочай Маайа, Михаил Николаевич Тихо-нов, Мария Романовна Петрова дьыссаат үбүлүйүгэр анаабыт хоһооннор улахан сэнгээрини ыллылар, истинг эйбэс тыл-лара уйдадыттылар.

Кэлэктиип кырдыаҕас, бэтэрээн үлэ-һиттэрэ Анна Александровна Семенова уонна Александр Гаврильевна Афанасьева нэһилиэк бочуоттаах олохтоохторо дьин үрдүк ааты ыланнар олус дьин үөрдүлэр. Бу үөрүүллээх үбүлүйгэ анаан-минээн, аат-таан-суоллаан кэлбит күндү ыалдыттары-гар: З.Ф. Нехоруковаҕа, Р.С. Анисимоваҕа, Н.Л. Федороваҕа, У.П. Максимовкаҕа, К.Э. Сорскаяҕа, А.И. Иудинаҕа, А.В. Никифо-роваҕа, Л.М. Иудинаҕа, Л.Н. Михайловаҕа элбэх үтүө тыллар этилиннилэр, алгыстар ананьылар, үбүлүй үөрүүтүн үксэппитти-ригэр махтал тыллара туһуланьылар. Нэһи-лиэк баһылыга М.Н. Семенова, дьыссаат сэбиэдиссэйэ М.Г. Сидорова, уһууаан ба-ры үлэһиттэрин, Ньурбачаан олохтоохто-рун ааттарыттан "Сайдыы" дьыссаат таас дьыэлэммитигэр тустаах уонна үбүлүй тэрээһинигэр көмөлөспүт дьоммутугар бу-ка барыларыгар баараҕай махталы тиэрдэ-бин, үтүө баҕарылардаах алгыһы аныы-бын.

Е.С. ТИХОНОВА,
Ньурбачаан с.

Саҕа дьылмаабы биир киэһэ

Кэтэһиилээх Саҕа Дьылбыт бырааһын-ныга тийээн кэллэ! Күндээдэбит кулууба хаһаангытааҕар да киэркэйэн, Саҕа Дьылмаабы наставьяныны саҕан ыал-дыттарын көрүстэ. Киэрээти кытары библиотекарь Татьяна Аркадьевна Степанова аттыгар кулууп методина Татьяна Ивановна Кондратьева лотерея биллэттэрин купоннарын барабаанга хомуйа олоорор.

Кулууптук көрдүөрэ олус тупсабайдык киэргэтиллибит, чабылхай уоттардаах гир-ляндаалар, мишуралар ууруллубуттар, дьон Саҕа Дьылмаабы добуэс фотозона тэрил-либит. Саалаҕа күөх харыйа лаглайан күлү-мүрдэс уоттарынан сандааран, 70-80 сыл-лардаагы уоттаах-күөстээх муусука саала иһин толорор. Дьон үөрбүт-көппүт сирэй-дэрэ, бу киһэ туох эрэ саҕаны, туох эрэ диктиһини кэтэһэр истинг көстүүлэрэ киһи-ни абылыыр. Бүгүҥнү киһэ программаҕа Саҕа Дьылмаабы көстүү, Сыл бастыҥна-рын чиэстээһин, эбэрдэ кэнсиэр, үгкүү-битии, түүн саа супербириистээх "Байы барылаах Байанай сылыгар" лотерея.

Саҕа Дьылмаабы бырааһынныкытын тапталаах "Кэскил" ансамбылбыт оҕолор-ро үгкүүнэн астылар. Уот умулунна, арай, сыанаҕа туох эрэ сүпсүлгэн буолла. Уот аһыллыытыгар көрбүппүт, кытыыга ыры-ган оҕус баалан турар (Толя Петров), ат-тыгар ырыган ынах көстөр (Ада Ефремо-ва), кини ойбоһугар өрө хоһойон, субу-ыран охтордуу боруода ат турар (Павел Ро-манов), дьэ, уонна муннука ып-ыраас, оруосабай да оруосабай, эмис да эмис үүнэр сыл бэлиэтэ Сибинньэ (Маргарита Петрова) сытар дуу, олоор дуу. Биир мун-нука эрдэһит бөтүүк (Александр Ефре-мов) сахсаллан утуян олоор. Бу сүрүн ге-ройбут Бөтүрүүс (Валерий Иванович Семенов) хотонун олохтоохторо эбит. Хотон аана аһылына да, Бөтүрүүстэрэ киэрэн кэллэ. Кэнниттэн дьыэтээби кыыллара куоската (Раиса Семенова) уонна көп түү-лээх харабыл ыта (Афанасий Михайлов). Хаһаайын сөһүлэрин сүгүн-саҕын аһата-лаабат эбит, ынаҕа котоку ачыктыырын үгсэргэбигитигэр, олох даҕаны, ынаҕын таһааран сүүстүүх буолар, боруода атын сүүрүүгэ бэлэмниир эбит. Онтон сибин-ньэтигэр чугаһаан кэлэр да, саҕалыын-ингэлиин, туттардыын-хаптардыын улары-йан, Маасынкатыгар чугаһаан таптаан ым-манылар. Өссө кулуунан ас киллэрэн, хо-руудатыгар кутан биэрэр. Ытыгар түүн кы-рабытык харабыллырыгар бирикээс биэр-эр. Түүн үөһэ...хотон олохтоохторо утуя сыталлар... Арай сыана аллара хатан күлүү иһилиннэ да, добоор, амырыын куттал сир-эй саҕа таһаар турар эбит - Дьэҕэ Бааба (Ольга Елисеевна). Мииньыгин туһуу-тан, түүнгү түлүрбэх ИП Бөтүрүүс хо-тонун ааттаан-суоллаан иһэр эбит ээ. Хотон

аанын аһан, им балай хараҕаҕа токур-икир тарбахтарынан сирдэтэн дьэ туппахалыыр ээ. Ырыган оҕуһу, ынаҕы, боруода аты сир-рэттээн, дьэ, тийэр ээ, били, оп-орусабай, эп эмис Маасынкабытыгар. Оо, үөр-бүт, астыммыт күлүүтүн истизэ этигит... Дьэ, оттон Дьэҕэ Баабабыт уорарга сананан толкуй бөбөҕө түһэр, хайдах гынан, бу хо-тонтон Маасынканы илдэ барарын. Ал-баска били хорудатын таарыйан кэбистэ, арай Маасынка уһукта биэрлэ да, ас көр-дөөн хорудатын тинсирийдэ. Бэлэм суол баарын оҕуруктаах өйдөөх Дьэҕэ Бааба иһилэн ылан, хорудатын аан дикэ соһор да, Маасынка барахсан ханна барахтыай, ингэ барахсан ханна тирдибэтэҕэй, баты-һаахтаан Бөтүрүүс хотонуттан тахсытаҕа.

Күн бастакы сарданалара ылыт быы-һыттан сандаарыта, хотон бастакы хара-наччыта Бөтүүк барахсан уһуктан, үүмү-түн биллэрэн хаһаарар. Хотон олохтоохто-ро уһуктан, хаһаайыннарын аһатарын кэ-тэһэн эрэнэн тураллар. Бөтүрүүс киэрэр, били харабыл ыппыт хайдах бэҕэһээ утуян хаалбытай да оннук сытар. Арай били Маа-сынкатан онно кураанаҕын көрөөт, Бөтү-рүүс айдаан бөбөҕөтүн түһэрэн, аймалдантан уһуктубут ытын үлү кумалаан үүрэн та-һаарар. Хотон олохтоохторо биир хотонго турбут добордорун Маасынкаларын көрдүү барарга сүбэлэһэллэр. Субуруспунан араас сирдэргэ тийэллэр. Баастаан улуу Кытай сиригэр баар буолан хаалаллар, мааска сирдээх уһун халааттаах веердаах кыргыттар ("Алгыс" кырдыаҕастар түмсүү Далбар Хотуттара) атахтарын төбөлүгэр дугуһан үгкүүлүү сылдьаллар. Бөтүрүүс ха-маандата киэрэн, бу кыраһаабыт көстүүнү одуулаан тураллар, онтон туох сыллаах сылдьалларын өйдөөн, Бөтүрүүс оҕуһугар бөргөүттэтэн "чун чаг, ань, ынь" түһэрэн Маасынкаларын көрбөтөхтөрүн биллэрлэр. Салгыы итии Африка дойдутугар баар буо-ла түһэллэр. Хап-хара негрлар үгкүүлээн сахсаннаһаллар. Бөтүрүүстээх кирибиттэ-ригэр тойонноро сөбүлээбэтэ, ар-бур ха-һытыгы былаастаан сангарсан "сибинньэ баар" диэтилэр, биһиги Бөтүрүүспүт үөрэн били, оп-орусабай Маасынкатын күүтэн турбута баара, сип-синньэгэс, хап-хара си-бинньэни аҕалбатылар да! Бөтүрүүс уонна хотон олохтоохторо олох сөпсөспөтүлэр, оноуоха негрдар тойонноро кыһыырда, дьоммутун үүртэлээтэ. Ол кэмгэ Дьэҕэ Баабабыт Маасынкатын кытта хорудатын соспунтан "айаа да, ким ылар бу сибин-ньэни, туох да аска топпокко, бэйэбин сизэ-ри гына" дии-дии, сылайбыт-элэйбит Дьэҕэ Бааба көстөн аһар. Бөтүрүүстээхпит

аны Илинни дойдуга тийэллэр. Кыра-сыабай илин омук кыргытара ("Далбарай" түмсүү Далбар Хотуттара) дьэрэкээн сари-ларынан симэнэн үгкүүлүү сылдьаллар. Бөтүрүүспүт бөргөүччүт оҕуһун иннигэр уктан "һуу һаа, һоо һээ, һыя" саҕа та-һааран сибинньэбит баарын эмиз өрөгөй хаһынан көрсөллөр. Оо, Маасынкаатааҕар сүүс төгүл кырасыабай илинни дойдуга си-бинньэтин таһаарытыларын, Бөтүрүүс хамаандата ылыммат. Дьэ, ол турдагына оп-орусабай Маасынкабытын, хоруду-дун соспунтан сылайбыт-элэйбит Дьэҕэ Бааба киэрэн кэлэр да, Бөтүрүүстэн үгэн-сүктэн көрдөһөр аакка барар. Маасын-кабыт хаһаайыннын көрөөт, харабыттан уу-хаар баһан, куослаҕалыыр. Бөтүрүүспүт Маасынкатын булбут үөрүүттэн уонна Саҕа Дьыл бырааһынныга чугаһаабыты-нан бырастыгы гынан, бары үөрүү-көтүү буолан Саҕа Дьыллы бараллар. Үөрүү-көтүү үктэллээх Саҕа Дьылмаабы көстүү-бүт дохсун ытгыс тыаһынан дьоллоохтук тү-мүктэнэр.

Фанфар тыаһынан добуһуоллатан сыа-наҕа тахсаллар ытааччылар Венера Сте-панова, Евгений Николаев. 2018 сыл бас-тыҥнарын чиэстиир дьоро түгэн саҕа-ланар. Кинилэр кимнээҕий үтүө үлэлэри-нэн, эппитинэстээх сыһыаннарыннан нэ-һилиэк, тэрилтэ биһирэбилин ылбыт күндү биир дойдулаахтарбыт? Нэһилиэкпит биир туттаах тэрилтэтэ "Күндээдэ" АО "Бастыҥ үлэһит" буолла илэтин баһылаабыт, өнү-рүк куйааһы, томорон тимныны аахсы-бакка таһаарылаахтык үлэлиир Алек-сандр Дмитриевич Захаров, "Влада" КПК эдэр үлэһит Тимур Ростиславович Григо-рьев, ветеринариятан ынахпыт-сылгыбыт, дьыэтээби кыылларбыт туруктарын көрө-ристэр күн бокуйа суох үлэһит бастыҥа Ангелина Варламова, Күндээдэ орто оскуо-латыттан оройуонга ытыллар быраап, уопастыба олимпиадаларыгар үөрэнэч-чилэрэ 1, 2 миэстэлээх, оройуоннаабы, өрөспүүбүлүкэтээҕи педаҕыһыларга, про-фессиональной күрэхтэргэ ситиһиллээх-тик кыттар эдэр учууталбыт Христина Ах-метовна Максимова, "Кэнчэри" уһууаа-мыт бастыҥа Валентина Варламова, олох-тоох администрациятан бастыҥ үлэлээх Семен Николаевич Михайлов, Норуот айымньытын дьыэтин бастыҥ үлэһитэ Та-мара Дмитриевна Андреева, олохтоох ба-лыһаттан доруобуйа харыстабылын бас-тыҥ үлэһитэ, Күндээдэ учаастактаагы ба-лыһатын ыст. сизгэрэтэ Любовь Михай-ловна Егорова, аты-эргизэн бастыҥа Га-лина Михайловна Гаврильева, баһаарынай

час бастыҥа Борис Габышев, бастыҥ уоп-астыбанньыктар - Марк Степанов, тэрил-тэ "Далбарай" түмсүү, бастыҥ спонсор - "Влада" КПК. "Туску" норуот айымньытын дьыэтин дириэктэрэ Светлана Михайловна "Көхтөөх дьыэ кэргэн" аатын Валентина, Игорь Саввиновтарга туттарда. Саҕа Дьыл-лынан уонна 50 сааһынан уопастыбан-нык, ырыаһыт Евдокия Егоровна Васи-льева уонна "Алгыс" түмсүүгэ эбэрдэ су-рук анаата.

Үгкүү оройугар сыанаҕа бөдөн-садан Тымныы Оҕонньор (Анаһев Александр) илэ бэйэтинэн ырылаах-тойуктаах киэрэн көрөөччүлэри үүнэн иһэр сылынан эбэрдэ-лээтэ. Аптаах торуоскаатынан далбаатаан, кэрэчээн сизнчээнин Хаарчааны (Рена-та Михайлова) ыгырда. Хаарчаанабыт ба-рахсан үгкүү алыптаах тылынан истинг тапталын, эбэрдэтин тириэртэ. Саҕа Дьыл илэбитэ кырачаан уолчаан Саҕа Дьылчаан (Данил) киэрэн эбэрдэ хоһоонун доргуччу аахта, ылам ырыатын тардан кэбистэ.

Сонун тэрээһининэн "Елка добра" ак-ция буолла. Тымныы Оҕонньор елка аны-гар ууруллубут тэрилтэлэр бэлэмнээбит бэлэхтэрин түгэттэ. "Далбарай" түмсүү (сал. Борисова Р.В.) 6 кылаас үөрэнээччи-тигэр Нахов Толяҕа уонна 7 кылаастан Фе-доров Вадим анаабыттар. Оскуола кэлэ-ктиибэ (дир. Иудин В.С.) элбэх оҕолоох Лу-киновтар дьыэ кэргэттэригэр бэлэхтээти-лэр. Олохтоох дьаһалта (баһ. Васильев Ю.Н.) элбэх оҕолоох Огушаева Тура Ни-колаевнаҕа анаабыттар. Норуот айымньы-тын дьыэтин кэлэктиибэ (дир. Яковлева С.М.) Иванова Ольга Елисеевна, Романова Акулина Николаевна дьыэ кэргэттэригэр туттардылар. Ветеринария кэлэктиибэ (сал. Варламова Т.Н.) бэтэрээн үлэһиттэ-ригэр Матрена Елисеевна Григорьеваҕа куоракка тиксэрбиттэр.

Аны мааскалары көрүү буолла. Кыра-сыабай сибинньэлэр (Раиса Тарасовна, Наталья Тарасовна, Татьяна Тарасова, Раиса Васильевна) уонна биир дьэрэкээн өҥ-нөөх попугай (Валентина Саввинова) баал-лар. Кинилэргэ бэлэхтэр туттарылынны-лар.

Манньык бэртээхэй Саҕа Дьылмаабы наставьянныны бэлэхтээбит "Туску" но-руот айымньытын дьыэтин үлэһиттигэр барҕа махтал буолуохтун, ситиһиллэригэр сизгиспитинэн элэлэһэн кэлэ турдуннар, дьолу-саргыны, тапталы, табыллыыны ис сүрэхтэн баҕарабын.

Наталья ОБУЛАХОВА,
Күндээдэ с.

Ньурба улууһа МО баһылыгар А.М. ИННОКЕНТЬЕВКА, Улуус Сүбэттин бэрэссэдээтэлигэр С.И. ЕВСЕВКА, Ньурба куорат мэриигэр А.И. ИВАНОВКА.

Улууспут салалтатыгар Аһаҕас сурук

Биһиги улууспутугар бокс сайдарыгар тугунан да сыаналамат өгөлөөх киһинэн Саха АССР үтүөлээх тренерэ Герасим Алексеевич Быдыгыев буолар.

киирэн эрчийэн тахсааччы. Бокса олус бэринилээх фанат-тренер этэ. Герасим Алексеевич Саха омук тренерлэриттэн бастакынан Саха омук боксердарын Арасыыһа, ССРС уонна норуоттар икки ардыларынааҕы рингэлэргэ ситиһилээхтик таһаартаабыт өгөлөөх.

Аны хаста даҕаны Ньурба бөһ. депутат быһыытынан талыллан араас өрүттээх үлэ бөбөнү ыьгар этэ. Киниэхэ уопастыбаннай бэрээдэги, норуодунай дружиналар үлэлэрин көрөргө-истэргэ сүктэрбиһит. Спортсменнартан таһыллан оперативнай этэрээт хамандырынан үлэлээн, хас субуота, өрөбүл аайы уулуссаҕа, кулууптарга патруллуур этилэр.

күөнтэ сылдыбыттара. Ол курдук, өрөспүүбүлүкэҕэ ыьтыллар улахан спартакиадаларга боксердар бириистээх миэстэттэн түһээчилэрэ суох. Холобур, 1983 сыллаахха өрөспүүбүлүкэҕэ хамаанданан кыайыы иһин Саха АССР миниистирдэрин Сэбиэтин Кубогын ылан турабыт.

Г.А. Быдыгыев олохтон эрдэ элэр сааһыгар туоруобуттан бу улууканнаах тренер аатын-суолун үйэтитиэбин диэн улуус урукку салайааччытыгар, СӨ Бырабыыталыстыбатыгар элбэхтэ туруорсан көрдүм да, саатар суруктарбар эпипиэт ыьтары наадалаабынан аахпатылар. Итинтэн мин сүрдэбин хомойон олобобун.

Кини соботох ийэлэр оҕолорун, тулаайахтары уонна бэрээдэктэрэ мөлтөх оҕолору хото эрчийтэлиир этэ. Итинэн кини төһөлөөх элбэх оҕону буруйтан-сэмэттэн, хаайыттан быһаабытын айбыт таһара бэйэтэ билэн эрдэҕэ... Киһиттэн киһини иитиигэ Г.А. Быдыгыев оннообор улуу тренердар Д.П. Коркин, Н.Н. Волков иннилэригэр түспүтэ сөбүмэр көрдөрүү буолар.

Бэйэтин кэмигэр Г.А. Быдыгыев Ньурба ыччаттын дьингээхлидэрэ этэ. Нуучча, саха, атын омуктар да ыччаттара бары кинини сүрдээбин убаастыылара, ытыктыылара. Боксаҕа анаан спортсаала тутуугу Г.А. Быдыгыев ыьгырытын ылынан элбэх субуотунньуктарга ыччаттарбыт ылбаайдык кыттыбыттара, инньэ ғынан тайбаттан 200-тэн тахса бэрэбинэни тагастаан киллэрэн пилорааларга мунһан биэрбитэрэ.

1982 бокска хамаанданан кыайыы иһин Тьа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ (миниистир очотообута М.Е. Николаев этэ) олохтообут Кубога Ньурба кэлбитэ. Мань тэнэ эмиз кини салалтатынан ДСО "Урожай", "Динамо", "Спартак", "Трудовые резервы" күрэхтэһилэригэр өрүүтүн инники күөнтэ өр сылларга сылдыбыттарын ааҕан сиппэкиин.

Оннообор кини Күндээдэҕэ олорон, күн аайы хайыһарынан

Кини төрөөбүт-үөскээбит улуһун боксердара өрөспүүбүлүкэҕэ кини өнгөтүнэн инники

1983 сыллаахха Ньурба бокска табаарысты көрсүһүүгө монгуоллар хамаандалара кэлбитигэр, Ньурба пааркатыгар аһаҕас салгыһа бойобуой көрсүһүү буолбута. Ньурба боксердарын Г.А. Быдыгыев бэлэмнээн киллэрэн омук боксердарын биһиги Ньурба эбэ хотун боксердара ууга-уокка түһэрбитэрин тыһыынчана Ньурба дьоно астына, сөбө-махтайа көрбүттэрэ.

Итини этэн туран, биһиги умнууга хаалбыт улуу тренербит, Ньурба боксаҕа аатырбыт оскуолатын төрүттээчи Г.А. Быды-

гыев аатын үйэтитэргэ Ньурба бокс төрүттэммитэ 60 сылынан уонна кини төрүттэспит Герой Н.Н. Чусовской бириһиэ олохтоммута 40 сылынан сибээстээн манньк этиилэрдээхпит:

- 1. Биллэрин курдук, Г.А. Быдыгыев олобун бүтэһик сылларыгар оҕолору Убайаанга эрчийтэ-лээбитэ уонна бэйэтэ Убайаанга олобута. Итинэн сибээстээн Убайаанга тутуллан бүтэн эрэр спорткомплекса кини аатын ингэриэхтэ.
2. Олорбут Гагарин уулуссатын кини аатынан ааттаахха.
3. Ньурбаҕа Г.А. Быдыгыев сырдык кэриэһигэр анаан республиканскай турниры сылын аайы ыьтыахха.
4. Олорбут дьэитигэр мемориальнай дуоска туруоруохха.

СЕМЕНОВ П.Н., спорт, үлэ уонна тыл бэтэрээнэ, Ньурба боксатын бэтэрээннэрэ: ИВАНОВ С.С. (РОМАНОВИЧ), МАКСИМОВ А.В., "ФРК и С"МКУ салайааччыта, ЯКОВЛЕВ М.Н., кыл. испсэлиис, АЛЕКСЕЕВ Р.А., кыл. испсэлиис, ВИНОКУРОВ И.Н., ВИНОКУРОВ В.Н.

Хас биридди киһи баҕа санаалаах буолар. Ол курдук, мин Санкт-Петербург курдук кыраһыабай, интэриэһинэй музейдардаах, архитектурнай тутуулардаах, баай историялаах куоракка хаһан эмэ сылдыһаам диэн ыраланар этим. Бу баҕа санаам соһуччу аптаах түүл курдук туолбуттун олус диир үөрэбин, билигин да итэҕэйбэт курдукпун. Киһи баҕа санаата туоларыгар итэҕэйиэхтээх, бэринилээхтик үлэлиэхтээх, оччобуна кырдык туолар эбит.

Умнуллубат биэс күн



өрүс муостата арылларын саамай сөбүлээбитим. Бу көстүү күн аайы буолбат эбит, хата, биһиги үөрүүбүтүгэр ол күн арылыбыта. Киһи чааһы чаастан көрөн туруох кэрэ көстүүлээх этэ. Судаарыстыбаннай Эрмитаж, Зимний Дворец, Дворцовай болуосса, кылаабынай Адмиральтейство дьэитэ, Александрьскай, Мариньскай театрдар, Кунсткамера, Русский музей, Петропавловскай киризпэс, Исаакиевскай, Казанскай собордар, Смольнай монастырь, Александра-Невская лавра, Медная всадник, Невская проспект, Дворцовай муоста кэрэ көстүүлэрин олус сөбүлээбитим. Өссө биир умнуллубат түгэнинэн историяҕа биллибит крейсер "Аврора" Нева өрүс кытылыгар баараҕадыан турарыгар хаартыскаҕа түспүттү буолар.



10 кылааһын үөрэнээчилэрэ Аммосов Саша, Егоров Вася, Максимов Алик С.С. Сюльскайга анамыт хоһоону олус үчүгэйдик дорҕуччу аахпыттара. Антоновка орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ Васильева Ньургуйаана Арыяан репертуарыттан "Доботторбор" диэн ырыаны ыллаан дьон биһирэбилин ылбыта. Түмүккэ университетка үөрэнэр Саха сириттэн, биһиги улууспуттан сылдыр устудьуоннары кытары төгүрүччү олорон, устудьуон олобун туһунан ис дууһабытыттан кэспиппит. Бу курдук биһиги биир дойдулаахпыт С.С. Сюльскай туйгундук үөрэммит университетыгар олус элбэҕи билэн-көрөн, сорох-сорохторбут бу манна үөрэххэ туттарса кэлиэхпит диэн баҕа санаалаах тарҕаспытыт.

рытын дуоһуя, кэрэхсии истибиһит. Экскурсоводпут биһигини олус хайҕаабытыттан бары да астыммыпыт. Санкт-Петербург уопсайынан музей-куорат эбит диэн санааҕа кэлбитим. Хас биридди сирэ, тутуута, дьэитэ баай историялаах. Аҕыйах күнгэ, хомойуох иһин, киһи барытын сатаан кэрийбэт эбит. Киһээ тимир суолунан дойдубут тэбэр сүрүбэр Москва куоракка айаннаабыпыт. Айаммыт тухары кыраһыабай куоратты харахпыттан, өйбүтүттэн арахсыбатаҕа...

Сэттинньи 24 күнэ. Москваҕа сарсыарда биэс чааска кэлээт, "Маяковскай" хостелга түспүттү уонна, дьэ, сэттэ чаастан барыбытын долгутар Москва куорат ус-

Ньурбабыт улуһун үөрэбириитин салалтата оскуола оҕолоругар анаан "Мой путь к профессии" олус үчүгэй бырайыагы олохтоон, Санкт-Петербург уонна Москва курдук улахан куораттарга үөрэх тэрилтэлэрин көрдүбүт. Улууспут 18 оскуолатыттан биридди оҕо салайааччыларытын Александра Николаевнаны уонна Айна Анатольевнаны кытары интэриэһинэй уонна туһалаах биэс күннээх айанга туруммуппут.

Арай биир күн дьүөгэм төрөөбүт күнүттэн кэлбиһпэр, учууталым Елена Евгеньевна олус үөрүүлээх соһуччу сонуну эрийэн эпиптэ. Ол курдук, С.С. Сюльскай туһунан кинини үһүлсүбүтүн иһин Санкт-Петербург уонна Москва куораттарынан айанньыр чыскэ тигистинг дьэитэ. Ону истэн баран наһаа үөрбүтүм, дьолломмутум, ол күммүн өрүүтүн сүрэхпэр илдэ сылдыһаам. Чугас аймахтарым, доботторум эмиз тэнгэ үөрсүбүттэрэ.

Оболор бары күүппүт долгуулаах айаммыт сэттинньи 20 күнүттэн сааламмыта. Бу күн биһиги Санкт-Петербург курдук кыраһыабай куоракка киһээ тийиэтэ, "Невскэй" хостелга түспүппүт. Бу куорат биһигини чабылхай күнүн сардангаларынан үөрбүттү, күһүнгү халлаанын туругуна көрсүбүтэ. Питер дьоносэргэтэ эйэбэстэрэ, тутуулары кыраһыабайа тутатына барыбыт харахпыттар бырабыллыбыта.

Сарсыныгар, сэттинньи 21 күнүгэр, сарсыарда эрдэттэн "Питерлэнд" диэн аквапаркаҕа сөтүүлүү барбыппыт. Оболор бары олус диин астыммыпыт, бэйэ-бэйэбитин кытары өссө үчүгэйдик билсибиппит. Биһиги дьолбутугар күннээх күннэр туран биэрбиттэрэ. Бу күн киһэттигэр түүнүгү Питеры автобуһунан сылдьан сарсыардаанга диири көрбүппүт. Гидпыт историческай тутуулар, кэрэ-бэлиэ сирдэр тустарынан кэпсээн барыбыт болдомтотун тарпытта. Мин тус бэйэм Нева

Сэттинньи 25 күнүгэр Москва куорат "Внуково" аэропордугтан киһээ сэттэ чаастан тапталлаах төрөөбүт дойдубутугар көппүппүт.

Биһиэхэ бу күннэр аны хаһан да хатыламаттар. Олус кэрэ, интэриэһинэй ис хоһоонноох, биригэн биир чабылхай умнуллубат күннэр аастылар. Бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөсүһэн, өйдөһөн, ыкса добордоһон күннэрбит өссө түргэнник аасыкка дьылыра... Бу айаммар мин учууталым Елена Евгеньевна этэр сүбэтэ бэйэбэр дакаастанна. Ол курдук баҕа санаа туоларыгар бүтэһиккэ дьылы итэҕэйиэххэ, күүскэ үлэлиэххэ, тугу да сатааппын диэнтэн туттунуохха наада эбит.

Саҥа доботтор! Чабылхай умнуллубат күннэр! Кыраһыабай куораттар! Музейдар! Саҥа билли! Барытын сүрэхпэр өрүүтүн хатыы сылдыһабым.

Түгэнинэн туһанан улахан махталбын тириэрдим этэ саамай чугас, инникигэ арыаллыыр, куруук өйүүр-өйдүүр күндү учууталбар "Калейдоскоп" оҕо телестудиятын салайааччытыгар Елена Евгеньевнаҕа. Барҕа махтал буолуохтун оҕолорго туһалаах бырайыактары өйүүллэригэр, олоххо киллэрэн үлэлэтэллэригэр улууспут баһылыгар Иннокентьев Алексей Михайловичка, Ньурба-тааҕы үөрэбири управлениетын салалтатын салайааччытыгар Аргунова Алевтина Петровнаҕа, айаммыт тухары арыаллабыт сылаас сыһаннаах салайааччыларытыгар Александра Николаевна Захароваҕа уонна Айна Анатольевна Ивановаҕа. Ону таһынан махталбын биллэрбин күндү чугас дьоммор, төрөппүттэрбэр, саҥа доботторбор, ЦДНТТ (сал. Ермалова А.С.) уонна оскуолам кэлектиптэригэр. Барыгытыгар баарабын саҥа 2019 сылга өссө да үрдүк чыпчааллары, элбэх үтүө умнуллубат күннэри, кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну, барытыгар табыллыны! Саҥа доботторбор баҕарыам этэ куруук итинник көхтөөх суолу тутуһаргытыгар, мэлдьи үөрэ-көтө, элбэҕи билэ-көрө сылдьан, үчүгэйдик үөрэнип, чулуу дьоммут курдук дойдубутугар туһалаах киһи буола бары тутуспутунан үүнүөххэйин! Төрөөбүт дойдугутунан куруук киэн туттун, таптаан, харыстаан!

Эсланда АЛАННЬИРОВА, 11 кылаас үөрэнээччитэ, "Калейдоскоп" оҕо телестудиятын иитиллээччитэ.